

DOMOLJUB

Glasilo Jugoslovanske Kmetijske Zveze

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 15 K na leto. —
Za inozemstvo 25 K.
Posamezne številke se prodajajo po 1 K.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Slovenska Ljudska Stranka izšla iz volilnega boja najmočnejša.

V kranjskem volivnem okrožju so izvoljeni naslednji poslanci: Od Slovenske Ljudske Stranke Janez Brodar, Josip Gostinčar, Josip Nemančič, Janez Stanovnik, Karel Škulj in Anton Sušnik; od Samostojne kmet. stranke Jakob Kušar, Ivan Majcen, Ivan Pucelj, Janko Rajar; od komunistov Marcel Zorja, Valentin Mlakar, Vladislav Fabjančič; od socialistov Ebin Kristan in od liberalcev dr. Gregor Žerjav; od narodnih socialistov nobeden.

Na Štajerskem so po dosedanjih poročilih dobile:

SLS 28.894, Soc. dem. 21.284, Samostojna 17.322, komunisti 5658, JDS 4580, NSS 2368, Prekmurska stranka 1971.

Potemtakem odpade na Slovensko ljudsko stranko osem mandatov (6+2 kvalificirana), na Jugoslovansko socialdemokratsko stranko pet (4+1), na Samostojno kmetijsko stranko štirje (3+1), na komuniste dva (1+1), na Jugoslovansko demokratsko stranko eden, in na Narodno socialno stranko eden. Demokratije, narodni socialisti in prekmurska virstvena (gospodarska) stranka niso dosegli količnika,

demokrati in narodni socialisti so pa z ostanki dobili po en mandat, na prekmursko ni odpadel noben mandat. Od SLS so torej izvoljeni Ivan Roškar, Frane Pišek, Jožef Klekl, Martin Kranje, Vladimir Pušenjak, Jožef Skaberne, dr. Anton Korošec in dr. Josip Hohnjec. Od socialdemokratov so izvoljeni Ebin Kristan, Filip Kisovar, Jožef Kopač, Rudolf Golouh in dr. Milan Korun. Od kandidatov samostojne so izvoljeni Ivan Urek, Josip Drolenik, Ivan Mermolja in dr. Bogumil Vošnjak. Od komunistov sta izvoljena Miha Koren in dr. Milan Lemež (njegov namestnik je Ferdo Vesel). Izvoljena sta tudi demokrat dr. Vekoslav Kukovec in narodni socialist Ivan Deržič.

V Ljubljani so izvoljeni dr. Gosar (SLS), dr. Tavčar (liberalec), Deržič (narodni sociallec) in dr. Lemež (komunist).

Vsega skupaj so torej dobili v Sloveniji:

Slov. Ljudska Stranka	15 poslancev,
Samostojna	8 poslancev,
Socialisti	6 poslancev,
Komunisti	6 poslancev,
Liberalci	3 poslance,
Narodni socialci	2 poslanca.

Izid volitev drugod.

Dasi danes, ko to pišemo, še nimamo končnih poročil o izidu volitev v drugih delih naše države, vendar je že gotovo, da so na Hrvaškem dobili skoro vse poslance radičevci in frankovci, stranki, ki jih je liberalna vlada z vso silo zatirala, ker sta menda protidržavni. Gotovo pa je, da sta te dve stranki najostrejši nasprotnici belgrajskega centralizma in da bo to jako trd oreh za ustavotvorno skupščino. V Dalmaciji je zmagala Ljudska stranka, v Srbiji radikalna. Najbolj je povsod pogorela liberalna stranka, katera se je bahala, da bo dobila pri teh volitvah do 150 poslancev, sedaj jih bo pa imela samo okrog 50. Zato se zdi, da je centralizem Pribečevićevega kova končno za vedno pokopan, kar je glavni uspeh teh volitev. Prihodnje prinesemo natančnejše podatke.

Po volitvah.

V Ljubljani in na Kranjskem je razen nekaterih občin izid volitev za nas zadovoljiv. Vedeli smo, da je velikanska duševna razruvanost, verska mlačnost in brezbržnost, breznačelna sebičnost in nemajhna podivjanost — vse to se je po vojni naselilo med nemajhnim delom našega malega naroda — najgladkejša pot v svobodomiselnost, v katerih se zbira vse, kar je skregano z božjimi in cerkvenimi postavami, poleg tega pa še del takih, ki so sicer pošteni, a so radi nevednosti vedno tam, kjer se bolj kriči in predrzneje nastopa. Kljub temu je skoro v vseh kranjskih občinah, tudi politično za nas zelo slabih, najštevilnejša Ljudska Stranka, ki vedno in povsod povdarja svoje krščansko in ljudsko stališče. To nam je v veliko zadoščenje zlasti, ker je Samostojna kmetijska stranka že pol leta pisala na vse

strani, da je ogromna večina slovenskega kmeta v njenem taboru. Sedaj pa tako bridko presenečenje!

V največje zadoščenje pa nam je, da je stara liberalna stranka, ki pomenja za našo Slovenijo največje nazadnjaštvo in nesrečo v gospodarskem in kulturnem oziru, tako temeljito pogorela. Takega poraza v slovenskih deželah še ni doživela. Ljudstvo se je končno popolnoma obrnilo od verižniškega in oderuškega liberalizma in dasi skušajo samostojneži še nekaj rešiti za liberalizem, čeprav skrivaj in na tihem, vendar smo prepričani, da bo končno tudi ta ostanek izginil.

Pač pa nas je — po pravici povedano — presenetilo število komunističnih glasov. Komunizem je stranka razdiranja, stranka bede in pomanjkanja, stranka nasilja in strahovanja, kakor nam živo kažejo žalostni zgledi na Ruskem in Mažarskem. In vendar toliko glasovi! Vsi smo prepričani, da ogromna večina teh ljudi, ki so danes glasovali za komuniste, ne ve, kaj je komunizem. Da so pa kljub temu oddali svoj glas tej skrajno protiljudski stranki, je vzrok v nezadovoljstvu, ki splošno vlada med ljudstvom. Liberalna vlada, ki je dosedaj samo jemala, pa nič dajala, videla samo široke žepe svojih privržencev, ljudstva pa ne, je pognala velik del ljudstva v nelo obupno razpoloženje, v katerem si je marsikdo mislil: Naj rajši vse skup propade, kakor pa da bi tako šlo naprej. Nihče pa ne dvomi o tem, da bo pri prihodnjih volitvah komunistični glasov znatno manjše, če se bodo razmere tačas vsaj kolikor toliko uredile.

Smu pa tudi presenečeni glede naše stranke v nekaterih volivnih okrajih in občinah. Kjer je bila včasih precejšnja večina, je danes znatna manjšina. Sicer je to presenečenje odveč. Če pogledamo v večino teh občin, tedaj vidimo, da so v obračevalnem delu strahovito zanemarjene. Nič čudnega, da so neizobraženi in nepoučeni ljudje najbolj podvrženi raznim trenutnim vplivom, da jih v politiki potegne vedno za sabo tisti, ki bolj kriči in huje zabavlja, da je v takih občinah vedno tisti na vrhu, ki sicer še ni nič naredil, a zna obetati najbolj korenite izpremembe in preosnove — in vse to vleče take ljudi kateri niso načelno utrjeni.

Zato je pa našim pristašem v takih

okrajih in občinah temeljit opomin, da je piva stvar poleg vzornega delovanja za temeljito krščansko življenje tudi smoteno in vztrajno prosvetno delo. Občine, katere so izpostavljene najrazličnejšim kvarnim vplivom in v katerih ni nobene naše prosvetne ali celo gospodarske organizacije, bodo za nas vedno izgubljene. Zato naj naši pristasi, ki se zavedajo, da je treba vso jugoslovansko javnost prekovati s krščanskim duhom, če hočemo srečno in zadovoljno državo, tesno strnejo svoje vrste, in naj sedaj, ko bo manj političnega dela, v društvih poglobljajo politično načelnost, ki je glavni nosilec krščanske stranke. Vemo pa: vedno in povsod so končno zmagala krščanska načela, če je bil kdo, ki je znal ta načela ljudem temeljito razložiti in jih jim globoko vsaditi v srce. Krščanska načela za dalj časa samo tam propadejo, kjer ni nikogar, ki bi jih širil in razlagal.

So pa druge občine, kjer je naša večina tako velika, da nasprotne stranke kar izginejo v njej. Toda tudi v takih občinah ne smemo rok navzkriž držati. Ta večina se lahko pri prihodnjih volitvah izpremeni v znatno manjšino, če se ne bodo vztrajno gojila politična načelnost v naših organizacijah.

Zato vsi na podvojeno delo!

Kakšne naj bodo osnovne postavbe v naši državi?

V ministrskem svetu so se pretekli petek posvetovali o bodoči ustavi, ki naj bi se predložila ustavotvorni zbornici v razpravo. V imenu Slovenske Ljudske Stranke, ki se poleguje za najširšo samoupravo, je podal minister dr. Korošec sledeč načrt:

Država mora biti edinstvena, imeti mora eno ustavo, eno državno ozemlje, eno državljanstvo z enotnimi državnimi pravicami, kakor tudi eno državno oblast, ki se očituje v zakonodaji ter upravnem in sodniškem delovanju. Država mora imeti eno obliko vladavine ter enega in istega nositelja državne oblasti. V mednarodnih oziroma meddržavnih političnih ter carinsko-trgovskih odnosih ima edino država pravico zastopstva in sklepanja pogodb. Hkrati je država nositeljica oborožene sile ter je dolžna čuvati skupne koristi.

Poleg označenih pravic in dolžnosti, ki so z bistvom naše države tesno združene, je treba, da so skupne in za celo državo enotno urejene sledeče zadeve:

1. Denar, državna posojila, monopoli, lastnina in uprava prometnih sredstev, ki so važna za celo državo (železnice, plovstvo, pošta, telegraf, telefon itd.)

2. Obče državljanstvo, zemljiško in strokovno (rudniško, pomorsko, trgovsko, obrtno-industrijsko, menično, bančno, kreditno) pravo, Civilno-pravdni izvršilni konkurzni red itd., ki se na vse to nanaša ter kazensko pravo, kazenski pravdni red.

3. Okvirna zakonodaja:

a) ki se nanaša na stanovsko pravne zadeve (kmetijsko, obrtno-industrijsko, trgovsko (samo stanovske določbe),

uradniško, delavsko pravo ter odvetniški, notarski, zdravniški, inženerski zakon itd.);

b) glede razmerja države do Cerkve, prosvete, zdravstva, socialne politike;

c) glede organizacije uprave in sodstva.

4. Skupne finance.

Za kritje skupnih državnih stroškov je treba, da ima država poleg svojih dohodkov iz svojih podjetij (prevoznine železnic, pošte itd., carina, monopoli, pristojbine itd.) pravico uvesti enoten stopnjujoči se dohodninski davek.

K členu 3.

Službeni jezik je za zakone, parlamentarne zapisnike in stenografske beležke, za vse akte in obeležja splošnega državnega znaka, za vse dopisovanje med osrednjo in pokrajinsko oblastjo, za predloge, ki se vlagajo na državno osrednjo oblast in njene urade, sploh za vse uradovanje in službene spise v celi kraljevini: **srbski ali hrvatski in slovenski**. Govori v narodnih predstavništvih morejo biti v kateremkoli narečju srbskega, hrvatskega ali slovenskega imena.

V kolikor se po potrebi morejo dopustiti v uradnem poslovanju s strankami jeziki drugih, v kraljevini nastanjenih narodnosti, se bo uredilo z zakonom.

K členu 35.

Volivno pravico ima vsak državljani, moškega in ženskega spola, ki je dovršil 21. leto.

Člen 36.

Senat (nekakšna gosposka zbornica. Op. ur.) je sestavljen iz sto članov, ki jih izvolijo:

Trgovske, industrijske, obrtne in delavske zbornice, kakor tudi zveze kmetijskih zadrug.

Vseučilišča v Belgradu, Zagrebu, Ljubljani in visoke šole v činu vseučilišč.

Organizirane veroizpovedi.

Akademija nauka v Belgradu in Zagrebu.

Člen 58.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev se deli v samoupravne pokrajine, ki obsegajo po možnosti zaokrožena kulturno in gospodarsko enotna ozemlja. Število teh ozemelj bo določila ustavotvorna skupščina.

Pokrajine se delijo v okrožja in občine, katere so istotako kakor pokrajine pravne osebe po javnem in privatnem pravu.

Pokrajine in okrožja so obenem samoupravne edinice in krajevne edinice za državno upravo, občine so samo samoupravne edinice. (Op. ur.: To se pravi, da izvršujeta pokrajinska in okrožna oblast tudi državne posle v svojem ozemlju — kot približno danes —, občina pa izvršuje samo svoje posle in nič državnih.)

Vsaka pokrajina, okrožje in občina ima svoj zbor (skupščino) oziroma svoj odbor. Pokrajinski in občinski zbor si izvoli sam svoje predsedstvo.

Pokrajina ima svojo vlado, ki jo sestavi predsednik. Pokrajinska vlada je najvišja izvrševalna oblast pokrajinske samouprave.

Predsednika pokrajinske vlade imenuje vladar na predlog ministrskega sve-

ta izmed treh kandidatov, ki jih je določila iz svoje srede pokrajinska skupščina. Vladar ga istotako razrešuje njegovih dolžnosti.

Predsednik pokrajinske vlade in njegovi člani so odgovorni v vseh samoupravnih zadevah pokrajinski skupščini. Proti njihovim rešitvam v samoupravnih zadevah ni dopustna nobena pritožba, izvzemši na pokrajinsko upravno sodišče. Predsednik pokrajinske vlade stoji na čelu vse številne državne uprave v pokrajini. Člani pokrajinske vlade so v teh poslih odgovorni svojim ministrom, predsednik pokrajinske vlade pa ministrskemu svetu.

Pokrajinska vlada imenuje, premešča in odstavlja uradnike vseh uradov, ki jih ona upravlja. Imenovanje, premeščanje ali odpust uradnikov od šestega činovnega razreda dalje mora odobriti pristojni minister. Premestitev uradnikov iz uradov, ki jih upravlja pokrajinska vlada, v območje druge pokrajinske vlade, ali v ministrstvo in narobe spada v delokrog pristojnih ministrov, ki so pa pri tem vezani na soglasje dotičnih pokrajinskih vlad. Vsi uradniki, od pokrajinske vlade imenovani, so tudi njej odgovorni.

Uradniki onih panog državne uprave v pokrajinah, ki jih ne upravlja pokrajinska vlada, so odgovorni pristojnemu ministru, ki jih v svojem delokrogu nastavlja, premešča in odpušča. Načelnike najvišjih upravnih enot te vrste v pokrajini imenuje, premešča in odstavlja pristojni minister dogovorno s predsednikom pokrajinske vlade. V vseh važnih zadevah občejuje ti načelniki s pristojnim ministrom potom predsednika pokrajinske vlade. V sporih med različnimi pokrajinskimi vladami kakor tudi v sporih med pokrajinsko in osrednjo vlado razsoja državno sodišče.

Zakone, ki jih sklene pokrajinska skupščina, predlaga predsednik pokrajinske vlade potom ministrskega sveta vladarju v potrdilo prej, nego se objavi. Ako se zakon ne potrdi v roku dveh mesecev, pa tudi ne vrne predsedništvu pokrajinske vlade, da bi mogla skupščina na novo vzeti v pretres, tedaj mora predsednik pokrajinske vlade, ako ga pokrajinska vlada izrecno pooblasti, ta zakon razglasiti.

Pokrajinska vlada izdaja izvršilne naredbes za vse pokrajinske, kakor tudi državne zakone.

Kmetijske zveze naj pri svojih sejah pridno razpravljajo o tem načrtu, da bodo potem mogle pravilno presojati razprave, ki se bodo vršile v ustavotvorni skupščini o tej zadevi.

Ravno tako naj se izobraževalna društva na svojih sestankih v tem temeljito pomenijo.

Kakšne pravice imajo koroški Slovenci.

S Koroškega prihajajo poročila, da ondodni Nemci silno kruto postopajo s Slovenci, jim ne priznavajo najpreprostejših državljanskih pravic in imajo namen slovenski živelj popolnoma zatreti.

Vendar imajo koroški Slovenci dobro orožje v rokah, treba bo le spretno se ga poslužiti. To orožje je mirovna pogodba, ki zagotavlja manjšinam v Avstriji velike pravice.

Odstavki mirovne pogodbe, ki pridejo tu v poštev, so zlasti sledeči:

Člen 62. Avstrija se zavezuje, da prizna v tem oddelku obsežene določbe za temeljne zakone, da noben zakon, nobena določba in nobeno uradno dejanje ne nasprotuje tem določbam in da noben zakon, nobena določba in nobeno uradno dejanje ne velja več kot te (mirovne) določbe.

Člen 63. Avstrija se obvezuje, da vsem avstrijskim prebivalcem brez razlike rojstva, državne pripadnosti, jezika, plemena ali vere vse v varstvo življenja in svobode dovoli.

Vsi avstrijski prebivalci imajo pravico, svobodno priznavati javno ali zasebno svojo vero, če ne nasprotuje izvrševanje teh ver javnemu redu ali dobri pravosti.

Člen 64. Avstrija pravno priznava brez kake formalnosti za avstrijske državljane vse osebe, ki imajo ob času uveljavljanja te pogodbe domovinsko pravico na avstrijskem ozemlju in niso državljani druge države.

Člen 65. Avstrijsko državljanstvo se pravno pridobi že s samim rojstvom na avstrijskem ozemlju od vsake osebe, ki ne more po svojem rojstvu uveljaviti drugega državljanstva.

Člen 66. Vsi avstrijski državljani brez razlike plemena, jezika ali vere so pred zakonom enaki in uživajo iste državljanске in politične pravice. Verske razlike nobenemu avstrijskemu državljanu ne škodujejo pri uživanju meščanskih političnih pravic, na primer pri pripuščanju v javne službe, urade in časti ali pri raznih poklicih in pridobitnih poslih.

Nobenemu avstrijskemu državljanu se ne sme omejevati uporaba katerekoli jezika v zasebnem in poslovnem prometu, glede vere, tiska ali katerekoli objave, ali na javnih shodih.

Kljub vpeljavi enega državnega jezika po avstrijski vladi se bodo nemškimi avstrijskim državljanom podajale v besedi in pismu primerne olajšave pred sodnijo.

Člen 67. Avstrijski državljani, ki pripadajo po plemenu, veri in jeziku manjšini, uživajo isto postopanje in isto jamstvo, pravno in dejansveno, kakor drugi avstrijski državljani; posebno imajo pravico, da smejo na svoje stroške dobrodelne, verske in socialne naprave, šole in druge vzgojilnice ustanavljati, upravljati in nadzirati s pravico, da smejo v njih svoj jezik poljubno rabiti in svojo vero prosto izpolnjevati.

Člen 68. Kar se tiče javnega šolstva, bo avstrijska vlada v mestih in okrajih, kjer prebiva primeroma znatno število drugoezičnih in nemških avstrijskih državljanov dovolila primerne olajšave, da zagotovi avstrijskim državljanom pouk v njih lastnem jeziku. Ta določba pa ne brani avstrijski vladi, da zahteva tudi pouk nemščine v teh šolah kot obvezen predmet.

V mestih in okrajih, kjer stanuje primeroma znatno število avstrijskih državljanov, ki pripadajo manjšini, plemenski, verski ali jezikovni, se zagotovi tej manj-

šini v uporabo primeren del vseh zneskov, ki se izdajo za vzgojo, za verske ali dobrodelne ustanove iz državnih, občinskih ali drugih proračunov (budgetov).

Člen 69. zagotavlja, da te določbe strogo veljajo, da zanje jamči svet narodne zveze in se brez tega ne smejo spreminjati. Vsak član sveta narodne zveze ima pravico svet na kršitev opozarjati.

Seveda bo morala biti glavna skrb koroških Slovencev, da ohranijo narodno zavest med ljudstvom, ker je sicer nevarnost, da se ta manjšina ob uradnem ljudskem štetju raztopi in izgine in potem nimajo Slovenci nobene opore več v mirovni pogodbi.

Na vsak način pa bi bilo skrbeti, da bi izdajali koroški Slovenci svoj list in da gojijo najtesnejši stik z brati tostran Karavank.

Prijateljem - naročnikom!

V današnji številki »Domoljub« prejmo vsi naši naročniki, ki dobivajo list naravnost iz upravnistva, položeno za obnovitev naročnine za prihodnje leto.

O položnicah samih smo že večkrat obširno pisali in smo torej prepričani, da vsak naročnik dobro ve, kako se iste izpolnijo in kaj je treba napisati na vrhu srednjega dela (star ali nov) da ni preveč dela in nepotrebnega iskanja v našem upravnistvu. Naročniki v Sloveniji dobe zelene, naročniki v Hrvatski in Slavoniji svetlo-modre in oni v Bosni in Hercegovini pa modro-zelenkaste položnice. Naročniki v Srbiji, Dalmaciji in Crngori naj pa pošljejo naročnino po nakaznicah, ker zanje še ni poštne hramilnice.

Naročniki v Nemški Avstriji ter Češko-slovaški dobe v »Domoljub« svoje posebne položnice.

Sedaj pa treba odgovoriti na drugo vprašanje: Koliko bo veljal »Domoljub« za prihodnje leto? Ako vam povemo, da stane samo papir za eno leto za vsak izvod »Domoljuba« celih 28 kron brez tiskarskega dela, brez uredniških in upravnških stroškov ter brez poštne, ki sama stane pri nas 8 vin. za izvod, bo jasno vsakomur, da izpod 30 K nikomur ne moremo pošiljati lista in da tudi s to ceno še ne bodo pokriti vsi naši stroški.

»Domoljub« stane torej za vse kraje naše države, za Nemško Avstrijo in Češko-slovaško

30 kron jugoslovanske veljave

na pol leta pa 16 kron, za inozemstvo: Nemčijo, Švico, Italijo, Ameriko itd. pa za celo leto

50 kron v naši veljavi.

Naročniki izven naše države morajo torej nakazati toliko denarja v domači veljavi, kolikor ga je treba za veljavo naše SHS krone.

Skupnim odjemalcem dovoljuje uprava za trud in razne stroške tudi nadalje 10 odstotni popust (na vsakih 100 izvodov 10 brezplačnih), pripominjamo pa, da sedaj pri poštnini prav nič ne prihranimo, ker se mora plačati polna poštnina za vsak posamezni izvod.

Kljub povišani naročnini bo ostal »Domoljub« najcenejši list ter upamo, da nam bodo ostali zvesti vsi dosedanji naročniki in nam pridobili še mnogo novih.

Somšljeniki, urno na delo!

Ali ni to čudno!

(Dopis z dežele).

Kaj? Nekaj naših ljudi je tako silno lahkovernih. Vse verjamejo, kar se jim kdo zlaže. In koliko laži gomazi danes po nasprotnem časopisju! Koliko lažejo nasprotni agitatorji! Ljudje božji, bodite previdni!

Kar vam kdo pove zoper našo stranko, zoper naše kandidate, zahtevajte dokazov. Pravijo, n. pr.: da je dr. Korošec kupil za državne denarje graščino. Ali verjamete? Zahtevajte dokazov: katero graščino, kje, kupno pogodbo v prepisu, potrjeno od sodišča, ime prejšnjega lastnika od graščine... kmalu boste videli kaj je res. Pravijo: dr. Korošec se je oženil. Dobro: kdaj, kje, s katero, pokažite uradni poročni list... To so dokazi, to zahtevajte.

Ko bi eden ali drugi tudi od naših listov »Domovina«, »Naprejek«, »Jugoslavija«, »Kmetijski list« itd. zahteval pisemenih dokazov, kako kmalu bi prišle laži na dan. Berimo kritično, zahtevajmo od uredništva pojasnil, dokazil za njihove trditve in nikar kar slepo ne verjemimo!

Obljublajo vam danes vse stranke nebesa na zemlji: socialisti, samostojni, komunisti, demokrati... Če boste z nami volili, pa bo vse dobro. To vam obetajo. SLS vam nebes ne obeta na zemlji, ker ve, da jih dati ne more. Odprite zgodovino — škoda, da je izvrstna Staretova »Občna zgodovina« skoro povsod že raztrgana! — Vsaka stran zgodovine nam pove, kako so se narodi od nekdaj do danes pehali za srečo na zemlji, pa jo niso našli. In danes naj jo dajo socialisti, samostojni, komunisti, demokrati? Bežite no! Pekel na zemlji bi vam ti ljudje znali napraviti, pekel, nebes pa še za eno uro ne. In ta pekel bodo rodili: razporoka, brezverska šola, centralistična vlada... Ta pekel vam bodo prinesli komunistični žandarji, ki bodo stikovali po vaših njivah, po vaših kozolcih, po vaših hlevih, po vaših shrambah. Hvala Bogu, dosedaj takih žandarjev še nimamo! Komunistem pa jih bo prinesel na svet. Zato se pa meni zdi najbolj neumna stvar na svetu oni kmet, ki se ogreva za komunizem. Pa kmetovski posli ravnotako.

Danes je SLS kriva vsega hudega, vojske, druginje, bolezni, nurovosti, divjaštva, prav vsega, no! Cesar pa SLS ne premore, to pa naprtijo katoliški Cerkev, papežu, škofom, duhovnikom. Pa recite, če ni res! SLS je potemtakem silno mogočna, pa sv. Cerkev in njeni duhovniki tudi! No, no! Gospodje, to pa ne bo res! Veste kaj: Dokler bo človeški rod na zemlji tak, kakršen je, trmast, samopasen, vladohlepen, goljufiv, lažnjiv; kratko povedano, poln slabosti, toliko časa svetu gorjet! Pomnite, kaj pravim: človeški rod, ne posamezen človek. Dokler bo človeški rod v te svoje slabosti zaljubljen, dokler ne bo poslušen božjim in cerkvenim zapovedim, toliko časa bodo te slabosti tako močne in mogočne, da bo na svetu vedno hudo. Če SLS danes izgine iz površja zemlje, vojska in vse hudo bo ostalo še vedno na površju zemlje. Le verjemite!

Vsaka hiša, v kateri je kak član Kmetske zveze, mora imeti „Domoljuba“, kmetsko glasilo.

Razgled po svetu.

PO KATOLISKEM SVETU.

Poroča se, da je pravoslavni škof v Sarajevu, dr. Letica, zapustil pravoslavlje in se vrnil v naročje katoliške Cerkve, kar je zelo razveseljivo znamenje. — Katoličanov v Belgradu je 10.000. Imajo pa samo malo kapelico, v kateri se opravlja katoliško bogoslužje. Sedaj se je osnoval odbor, ki ima namen delati na to, da se sezida lepa katoliška cerkev. — V mestecu Limpas na Španskem se godijo čudne reči. Na velikem altarju ondote cerkve visi križ s Križanin. Ko so lansko leto končali misijon, je mnogo ljudi videlo, da Kristus na križu obrača svoje oči po navzočih in giblje z glavo in ustnicami. Od tistega časa je opazovalo iste dogodke že 5000 oseb najrazličnejših poklicev in raznih svetovnih nazaranj, ki so s prisego potrdile, kar so videli. Zgodilo se je že veliko izpreobrnjenj. Neki redovnik poroča iz Španskega o 20 lahkoživih dekletih, ki so prišle v Limpas ter hotele prirediti na prostoru pred cerkvijo ples. Ko so pa stale v cerkvi pred podobo Križanega, je 14 izmed njih ob pogledu na Izveličarja popadalo na tla. Ko so zapustile cerkev, so začele čisto novo življenje. Sv. Cerkev se o teh dogodkih še ni izjavila, pač pa jih natančno preiskuje. — Nemški škofje so izdali skupno pastirsko pismo proti razširjanju se nenravnosti, v kateri se bo utopilo nemško ljudstvo, če ne bo pravočasno od pomoči. Moškim organizacijam priporočajo, da začnejo boj proti nenravnosti v gledališčih, kinih, spisih in izložbah, ženskim društvom pa, da naj nastopijo proti nenravni modi v obleki. — Še bolj se širi uravna propalost na Češkem. Neki zdravnik dokazuje v svobodnomiselnih Narodnih listih, da je umorov otrok, preden se rodijo, petkrat več kot umrje ljudi za jetiko. Grozna uravna propalost je posledica svobodnomiselne šolske vzgoje, katere otroke popolnoma podivja in posurovi. V čeških šolah je zdaj že čez polovico otrok, ki so vpisani kot brezverci.

ITALIJA.

Italija vriska zmagajajoč. Italijansko časopisje po večini priznava, da je Italija pri mirovnih pogajanjih z Jugoslavijo več dosegla, kot pa so si upali pričakovati. — Zbornica poslancev je zato z veseljem odobrila mirovno pogodbo. D'Annunzio pa kljub temu še vedno uganja svoje pustoševščine na Reki in drugod. Naša vlada je zato sklenila, da bo od Italije zahtevala, naj D'Annunzio odstrani. — Dasi je naša vlada že odobrila mirovno pogodbo, je neki italijanski senator izjavil, da Italija še toliko časa ne bo izpolnila tisto malo dolžnosti, ki ji jih nalaga mirovna pogodba, dokler te pogodbe tudi jugoslovanska državna zbornica ne sprejme. Italija ve, da naš narod s pogodbo ni zadovoljen in zato se boji, da bi je poslanci ne odobrili.

AVSTRIJA.

Avstrija od konca vojne pa do danes igra vlogo nedolžnega Lahovega koša. Hitela je na vso moč zahtevati antanti, da ni ona kriva vojske, da ni ona zatirala narodov v bivši Avstriji itd. Seveda Avstrija

ne, ker je tedaj še ni bilo, ampak nemški narod, ki živi v tej državi. Obljubljala je tudi, da hoče biti pravična Slovincem na Koroskem, a danes jih tepe z bičem in korobačem. Pravi, da se ne bo vmešavala v notranje zadeve drugih držav, a v resnici na vse križem škili, kje bi mogla v svojo korist napraviti kako zmedo. S svojimi Habsburžani je prestrašila naše zastopstvo, da je v brezumnosti podpisalo pogodbo z Italijo. Na Češkem podpira odpor Nemcev proti Čehom in tako podpira tam protidržavno stremljenje. Miroljubna, kakor je, je zaprosila za vzprejem v zvezo narodov, da bo pomagala ohranjevati mir na svetu. Čudno, da je vkljub toliki njeni miroljubnosti kakor proti Mažarski tako tudi ravno proti njej zasnovana mala antanta.

GRČIJA.

Na Grškem so bile volitve v državni zbor. Slavni brezverec Venizelos je sramotno pogorel in menda že tudi zapustil svojo domovino, ki jo je tako ljubil radi sebe. Ko je pa ona njega zavržla, je pa tudi on njo. Tak je patriotizem brezvercev. Ob volitvah so bile v Atenah velike manifestacije za razkralja Konstantina, pri čemer je prišlo tudi do spopadov. Splošno mnenje je bilo, da bo Konstantin zopet zasedel prestol. Toda temu sta ugovarjali Anglija in Francija in zato njegova zvezda zopet nekoliko tone. Sicer je pa — četudi le radi lepšega — Konstantin izjavil, da le tedaj prevzame kraljestvo, če ga cel narod izvoli po glasovanju, in se je tudi dobro zavedal, da mu antanta ni naklonjena. Da bi si njeno naklonjenost pridobil, je glasno izpovedoval, da ni bil nikoli za vojsko proti antanti. Seveda to ni nič pomagalo. Zato nekateri mislijo, da bo bodoči kralj bivši prestolonaslednik Jurij.

ČEHOSLOVAŠKA.

Nemci na Češkem še ne morejo privaditi nadoblasti Čehov, ker so bili dosedaj le sami vajeni drugim gospodovati. Zato se krčevito oklepajo spomenikov svojega gospodstva. V Ašlu je bil kip cesarja Jožefa. Ta kip je strahovito bodel v oči Čeha. Zato so šli in ta kip prevrnili. Pri tem pa je prišlo do spopada z Nemci in je bilo tudi nekaj ranjenih in mrtvih. Istočasno so Čehi priredili velike pogorome proti Nemcem v Pragi in drugod. Zasedli so nemška poslopja, ustavili nemške liste itd., dokler policija ni zopet napravila reda.

POLJSKA.

Poljska je torej pristala na predlog zveze narodov na ljudsko glasovanje v okraju Vilne, ker itak upa, da ji Vilna gotovo pripade. — Generala Žigovskega, ki je osvojil Vilno, je Varšava izvolila za svojega častnega občana. — Z Rusi so Poljaki začeli mirovna pogajanja. Pri tem pa so si najprej drug drugemu očitali, da so kršili premirje. — Po porazu Wranglove in ukrajinske armade so ukrajinski vojaki kar v tisočih pribežali na Poljsko. Poljska je te vojake razorožila in jih zaprla.

RUSIJA.

Slava sveta je minljiva. To resnico sedaj bridko občuti od boljševikov poražen general Wrangel, ki beži proti Belgra-

du. Z njim beži tudi okrog 20.000 civilnih in 40.000 vojaških beguncev. Wrangel je bil baje zato poražen, ker so se mu vojaki uprli. So se že naveličali pretepati za polne trebuhe francoskih milijonarjev, v kojih službi je bil Wrangel v prvi vrsti. Nasprotno pa boljševiški vojaki mislijo, da se bojuje zase in zato še dokaj voljno prenašajo vojne križe in težave brez ozira na to, da v zaledju ni nič boljše, ker je tam toliko lakote in revščine in jih torej ne more ravno preveč tja mikati.

ANGLIJA, FRANCIJA, AMERIKA.

Iz Amerike ni posebnih poročil. — Na Francoskem jih skeli Wranglov poraz in veliko se pečajo tudi z vprašanjem, kako Nemčiji zabraniti pristop k zvezi narodov. — Anglija misli na to, kako bi bogastva celega sveta spravila v svojo malho. Ve, da je to najlažje doseči potom trgovine in zato na vse pretege gradi trgovske ladje. — Njeni državniki v bodočih vojskah, o katerih so prerokovali, da nobene več ne bo, govore s takimi občutki, s kakršnimi se človek vsede k polno obloženi mizi.

Tedenske novice.

Domače novice.

d **Umrli** je v Škofi Loki gvardijan o. kapucinov, splošno priljubljeni g. p. Karel Kemperle. Bil je daleč okoli znan po svoji prijaznosti in gostoljubnosti. Pokopan je bil 22. nov. v Škofji Loki. Pokoj njegovi duši!

d **Umrli** je v Gradcu general Blaž Schenka (Zemva) v starosti 65 let. Pokojnik je bil rodom Slovenec iz rodbine gorjanske fare. Nekaj časa je bil načelnik avstrijskega generalnega štaba.

d **Umrli** je v Ljubljani g. Vladimir pl. Suklje, sin bivšega kranjskega glavarja v Sukljeta. Pokojnik je bil gozdarski svetnik in predstojnik urada za zagradbo hudournikov.

d **Poročil** se je dne 21. novembra 1920 g. Anton Kramar, poslovodja kmetijskega društva v Novem mestu, z gđ. Mici Mikec. Našemu vrlemu pristašu in vnetemu sobojeniku za naša načela želimo v novem stanu obilo sreče in blagoslova!

d **Surovo obnašanje v cerkvi.** Iz Doba se pritožujejo, da se nekateri fantje in dekleta v cerkvi za vrati silno grdo obnašajo in še grše govore, tako da se niti v gostilniških beznicah ne godi kaj takega. Če ta opomin ne bo pomagal surovim divjakom, bomo prišli z natančnimi naslovi deklet in fantov, ki se odlikujejo s svojo podivjanostjo in pohotnostjo. (Op. uredništva: Pa čisto brezobzirno!)

d **Samostojni divjaki.** Poroča se nam: V Rateški fari pri Škofji Loki so samostojni pobalini sneli Kristusa s križa in nalepili na križ svoj volivni plakat. Ljudje z gnesom obsojajo to bogoskrunstvo.

d **Kovani drobiž.** Minister za finance je dolečil komisijo, ki ima nalogo prevzeti kovani drobiž, ki se izdeluje v dunajski kovalnici denarja. Komisija je odpotovala na Dunaj, odkoder bo začela odpošiljati novi drobiž v določenih množinah v posamezne pokrajine. Vrednost novega kovanega drobiža znaša 30 milijonov dinarjev.

— **Automobilska voznja Krško** — Novo mesto. Ker se je s 1. dnem t. m. izpremenj

vožnji red na železnicah, odhaja poštni avtomobil iz Krškega ob 6. iz Kostanjevice 6.52, iz St. Jerneja 7.24, mimo Brusnice 7.54 in pride v Novo mesto ob 8.20. Iz Novega mesta odhaja popoldne, mimo Brusnice 12.28, iz St. Jerneja ob 13, iz Kostanjevice ob 13.36 ter pride nazaj v Krško ob 14.30.

Vel. Poljane. Župan Lunder je odstopil. Ker ni hotel noben odbornik prevzeti županstva, je imenovan za gerenta Janex Novak, za svetovalce: Jakob Šilc, Matevž Andolšek št. 32 in Ivan Peterlin št. 33. Trije so pristaši Slov. ljudske stranke, eden bo tudi, ko bo spoznal, da je novopečena Samostojna kmet. stranka kmetom le neizmerno škodovala, ker je njihove vrste prinesla razdor in tako zmanjšala odporno moč ljudstva proti premogočnim kapitalistom in zločinskim komunistom! Vsi pošteni krščanski ljudje skupaj proti skupnemu sovražniku pod zastavo poštene krščanske Slovenske ljudske stranke!

d Organizatorični tečaj O. Z. se prične dne 6. decembra 1920 v Ljubljani. Udeleženci naj se zberejo ob 11. uri dopoldne v Ljudskem domu. Hrana in prenočišče bo stalo 30 kron dnevno. Glede olajšav na železnici še ni odločitve. sporočimo pa pravočasno. Prijave pošiljajte nemudoma O. Z.

d Nesreča v gozdu. Jožef Hočevar iz Most je šel v gozd podirati težko bukev. Bukev se je nagnila na neko drevo in ko jo je reševal, je padla nanj ter ga ubila.

d Požar na Ježici pri Ljubljani. Dne 23. novembra zvočel ob pol 10. uri je na še nepojasnjen način izbruhnil ogenj v kozolecu g. Antona Vilfana. Kozolec, obsegajoč 12 oken, poln stelje, je bil v trenutku ves v ognju, katerega ni bilo mogoče omejiti, čeprav so bili gasilci takoj na mestu. Škoda je precejšnja.

d Požar. V bodoveljski grapi nad Škofjo Loko je pogorela kočja po domače Erjavčkovega dne 25. t. m. V Škofji Loki je bil sejem, žena kočarja je gnala dve kozi na prodaj in pastila doma dva otroke, ki ju je v kočjo zaklenila. Najbrž sta otroke prišla do vžigalnic in povzročila ogenj. Oba otroke sta zgorela. Vse premoženje je kočarju pogorelo, ostalo mu je le to, kar je imel na sebi.

d Velik požar v Dolini pri Trbiču je uničil minuli teden veliko žago barona Borna. Ogenj je izbruhnil po noči. Uničeni so vsi dragoceni stroji in precej lesa. Škoda cenijo na več milijonov. Zavarovana je bila žaga za nizko vsoto. Več delavk bo najbrže izgubilo delo, katero so imele prej na žagi.

— **Morilec lastne matere.** Rajko Hrastnik, 48 letni sin železničarja, je v noči od 20. na 21. t. m. ubil v Postojni svojo mater, jo zakopal v seno in nato neznano kam pobegnil. Domneva se, da je krenil v Jugoslavijo.

d Najdeno. Pretekli teden se je našlo nekaj ključev na železnem obročku okraj Šmarja proti Škofelci. Kdor jih je izgubil, jih dobi na Pristavi pri Višnjigori št. 2.

d Komu bivših vojakov nekdanjega 17. inf. polka je kaj znano o vojaku Francetu Kralj, ki je služil pri 3. komp. 1. bat. omenjenega polka, vojna pošta 32. Zadnjič je pisal 8. 12. 1914 iz Karpatov. Naznanila sprejema njegov oče: Fr. Kralj, pos. Dol. Medvedje selo k pošti Trebnje, Dolenjsko. Stroške povrnem.

d Junakinja iz Štajra, naš listek, ki ga prinašamo in ki ga naši naročniki s takim veseljem prebirajo, se bo končal z novim letom in potem pride na vrsto krajša povest iz domačega življenja.

Gospodarstvo.

Gospodarski in tržni pregled.

g Invalidni davek. Vlada je sklenila pobirati za leto 1920/21 takozvani invalidnidavek, kateri se bo odmerjal po vsoti vplačanih celotnih davkov. Kdor n. pr. plača na leto do 80 K vseh davkov, bo moral vplačati 8 K invalidnega dvaka. Ta davek bo naraščal z vsoto plačujočih davkov in ne bo presegal 20 odstotkov od predpisanih celokupnih letnih davkov. Invalidni davek se bo pobiral naknadno od vseh onih, ki so za leto 1920 že plačali davke. Zamudne obresti od invalidnega davka se bodo pobirale začeti s 1. decembrom t. l.

g Dohodki carine od junija do konca oktobra t. l. znašajo 91 milijonov, 255 tisoč, 834 dinarjev.

g Kam gre naša živina? Številke, ki nam povedo, koliko smo izvozili živine iz naše države, so tako majhne, da mora človek upravičeno dvomiti o njih resničnosti. Te številke za celo državo so manjše od številke izvoza živine iz same Hrvatske. Dobro poučene osebe trdijo, da se iz naše države izvažajo pod državnim nadzorstvom zelo malo živine, večino pa iztihataplajo. Obstoje celo dobro organizirane družbe, ki z različnimi pretvezami kot oskrbovatelji aprovizacij in vojni dobavitelji vozijo živino v kraje, ki so blizu meje, odkoder jo iztihataplajo v sosednjo državo. Dognalo se je, da so v nekatere primorske kraje izvozili v zadnjih dveh letih več živine, kot pa popreje v 10 letih. Pri iztihatapljanju pa delajo lepe dobičke razni verižniki in ljudski oderuhi.

g Cene v Novem Sadu. Vслед povišanja izvozne carine je prenehal ves promet z žitom. Nemški trgovci, ki se mude tu že dalj časa, so razveljavili vse kupčije in se odpravljajo na odhod v Romunijo in Bolgarijo, kjer je mogoče sklepati bolj ugodne kupčije. Upanje ministrstva, da se bo povečal dohodek carine, je prazno, ker bodo dohodki carine sedaj še bolj padli. To pa zna delovati neugodno tudi na vrednost našega denarja. Cene za 100 kg so sledeče: pšenica 930 — 950 K, rž 740 — 750 K, za ječmen nobeden ne povprašuje, oves 240 do 270 K. Nova kornuza je za toliko suha, da prenese prevoz 2 tednov. Povpraševanje po nji je neznatno, kakor tudi po stari kornuzi. Prvovrstna kornuza stane 370—400 K, postavljena na železniško postajo. Drugovrstna in cenejše vrste cenejše. Moka št. 0 za 1 kg 14 do 14 K 20 v, druga moka po 1 krono cenejša. Mekinje za 100 kg 230—250 K.

g Trgovina s aremskimi in baškimi pridelki. Letošnja izvrstna kakovost vina in pa majhna množina je vzrok, da so mu cene, čeprav ni nobenega povpraševanja, skoro stalne. Kupujejo samo manjše in za točenje določene množine. Novo vino (nepretočeno) stane 1 liter 15 do 16 kron. Na spomlad pričakujejo zvišanje cen.

g Izvoz iz Slovenije. Naša država mora z vsemi silami pospeševati izvoz onega blaga, ki ga ima odveč. Tak zaključek je pravilen že pri prvem pogledu na številke uvoza in izvoza Slovenije, ravnotako celotne države. Primanjkljaj naše trgovske bilance in s tem v zvezi padanje našega denarja je jasno pokazala v sledečih številkah. Naš uvoz je znašal l. 1919 blaga v vrednosti 11 milijard 928 milijonov, izvoz pa samo 2000 milijonov kron. Uvoz je tako le porazdeljen: za manufakturo in razkošno blago smo plačali 9520, za vse ostale potrebščine 2600 milijonov kron. Primanjkljaj znaša preko 9 milijard. Trgovska bilanca Slovenije same ni nič bolj ugodna. Uvoz Slovenije je razdeljen sledeče: 7000 vagonov žita v vrednosti 500 milijonov kron, tekstilnega blaga v vrednosti 700 milijonov kron, sladkorja za 250 milijonov, za kolonijalno blago 100 milijonov, mineralna olja nas stanejo 80 milijonov. Različne druge potrebščine, ki nam manjkajo, v vrednosti 300 milijonov. Skupno mora samo Slovenija uvoziti blaga za približno 1890 milijonov kron. Vsaj za toliko blaga bi morala tudi izvažati. Zgoraj navedena bilanca cele države pa nam kaže, da komaj cela država izvozi toliko, kolikor bi skoro morala izvoziti samo Slovenija.

g Slabe kupčije. Vслед ponesrečenih spekulacij so izgubile velike vsote nekatere hrvaške kmečke zadruge. Nakupile so manufakturnega blaga, a razpečati ga niso mogle niti za lastno ceno.

g Zavarovalno društvo »Sava«. Splitški »Život« od 18. novembra piše, naj se ne dovoli nacionaliziranje tujega kapitala tako, da ostane samo ime, naše podjetje pa protijugoslovansko, kakor je to v primeru »Save«. Sava je v zvezi z »Assicurazioni Generali« v Trstu. Doslej je edina slovenska zavarovalnica le »Vzajemna zavarovalnica«. Vse druge zavarovalnice so nam tuje, zato se noben Slovenec ne bo pri njih zavaroval. Svoji k svojim!

g Podružnica »Zadružne gospodarske banke v Ljubljani« v Splitu. »Hrvatska štedionica« v Splitu, registrovana zadruga z omejenim jamstvom, je na svojem izrednem obnem zboru dne 15. novembra sklenila, da se združi z »Zadružno gospodarsko banko v Ljubljani« in se spremeni v njeno podružnico. Kot taka prične s svojim delovanjem z novim letom 1921.

g Sadna razstava v Mozirju (Savinjska dolina). Kako močno se je sadjarstvo v zadnjih desetletjih v tukajšnjem praju razvilo in povzdignilo, o tem nas je prepričala krajevna sadna razstava, katera se je priredila v prostorih Bralnega društva. Razstavo je otvoril župan trške občine g. A. Goričar, ki je vse navzoče pristržno pozdravil in še posebno omenil, da smo lahko ponosni na to, da ima naša okolica toliko tako lepega sadja. Za njim je povzel besedo nadučitelj Fr. Praprotnik, ter je v svojem izbornem govoru povdarjal neizmerno važnost in veliki gospodarski pomen umnega sadjarstva. Kot tretji govornik je nastopil veletrgovec R. Pevec, ki je kot jako izkušen in izveden sadni trgovec navedel posebno tiste sadne vrste, katere imajo v sadni trgovini veliko veljavo in se torej tudi v nadaljnjo pomnoženje z najboljšo vestjo priporočajo. Prva med temi je Kanada-rajneta, ki se radi svojega tako dobrega okusa vedno

prav dobro plačuje. Istotako se radi finega okusa in lepe zunanje oblike kaj visoko ceni Londonov pepinek. Radi svoje trpežnosti pa so za sadno trgovino prav priporočljive tele vrste: bobovec, bojkoovo jabolko, kralj Samo, kraljevič Rudolf, rdeči zimski kalvil in zlasti trdika, katere pa v tukajšnjem kraju še ni razširjena. Razstava je bila več dni otvorena in so v isto prav marljivo prihajali vsi tisti, ki se za to tako velevažno stroko kmetijstva le količkaj zanimajo. Posnemanja vredno!

g Neveljavni dinarski bankovci. Zagrebška podružnica Narodne banke javlja, da se nahajajo v prometu pet- in desetdinarski bankovci, ki jih je izdala Srpska prideligirana banka in ki so bili leta 1915 škartirani in umaknjeni iz prometa. Za časa okupacije Srbije pa so Madžari te na petih mestih preključane bankovce odnesli s seboj in so se sedaj naenkrat pojavili v prometu. Ker so bankovci na bankovcih zalepljene s papirjem, jih ljudje v svoji nevednosti prejemajo. Banka radi tega opozarja občinstvo, naj pazi na te bankovce in jih odklanja. Vrh tega so se pojavili tudi falsifikati tisočdinarskih bankovcev. Falsifikat se pozna posebno na vodnem odtisu Miloša Obilića po jako koničastem nosu.

g Nemci in Balkan. Nemci se trudijo na vsi moč, pridobiti si zaupanje trgovskih in gospodarskih krogov balkanskih držav. Zato so posebno v zadnjem času pričeli ustanovljati trgovske družbe, katerih namen je na novo urediti vsled vojne pretrgane trgovske zveze z Balkanom. Te dni so ustanovili v nemškem mestu Manhajmu veliko trgovsko družbo, ki se bo bavila z izvozom živil na debelo iz Jugoslavije, Bolgarije in Rumunije. Nemška vlada uradno zahteva ureditev rednih trgovskih odnošajev z nami. Na zadnji seji gospodarskega odbora ministrov so razpravljali o ponudbi nemške vlade za vstop v trgovsko zvezo z našo državo. Kaj so sklenili še ni znano.

g Izvrstna žetev. Menda na nobenem polju ni toliko nasprotujočih si poročil v svetovni javnosti kot v gospodarskih vesteh, posebno pa v poročilih o gospodarskem stanju posameznih dežel. Poročali smo, da je v ameriškem poljedelstvu nastopila kriza vsled pomanjkanja delavskih moči in sicer zato, ker je zelo veliko delavcev odšlo v tovarne, kjer je boljši zaslužek. Sedaj pa poročajo iz Amerike, da je pridelek koruze, riža, krompirja in tobaka v Združenih državah ne le izvrsten, ampak da je tak, kakršnega še ne pomnijo. Bati pa se je, da se ne zgodi tako, kakor s poročili o argentinski žetvi l. 1918, ko so poročali, da se tamkaj resno bavijo z moliho, da prično kuriti lokomotive s koruzo, ker bo, so trdili, žetev tako obilna, da bo nemogoče prodati koruzo na svetovnih trgih. Kmalu nato so pa pričele prihajati vesti, da bo argentinska vlada omejila izvoz vsled čezmerne povpraševanja.

g Uredba o gospodinjstvih šolah. Izšla je uredba o gospodinjstvih šolah, katerih naloga je, da s teoretičnim in praktičnim poukom usposablja in vzgaja žensko prebivalstvo za razumne in vzorne gospodinjke. Pouk bo trajal eno leto, od 16. avgusta do konca junija vsako leto. Vsaka učenka bo morala izpolniti osnovno šolo in biti stara najmanj 14 let. Učenke, katerih roditelji ne plačujejo 25 di-

narjev neposrednega davka, bodo sprejete v šole brezplačno.

g Železniška konferenca za promet med naše države in Madžarske se bo vršila začetkom meseca decembra v Mariboru.

g Promet denarja v Italiji. Po uradnem italijanskem poročilu z dne 30. septembra t. l. je bilo v prometu papirnatega denarja v Italiji za 21 tisoč 183 milijonov, 606 tisoč 752 lir.

g Naš rimski poslanik o trgovinskih odnošajih Italije in Jugoslavije. g. Antonijevič, je izjavil sledeče: Jugoslavija je poljedelska država, zelo bogata na pridelkih, dočim je pa Italija industrijska država prve vrste. Jugoslavija je bogata na žitu, železu, bakru in premoгу izvrstne kakovosti. To so stvari, ki so Italiji nujno potrebne. Nasprotno pa rabi Jugoslavija poljedelske stroje, tkanine in druge industrijske stvari. Kakor se vidi, so dani vsi pogoji za živahno in koristno zamenjavo pridelkov obeh držav. Z rapalsko pogodbo je dan tej zamenjavi sigurnost in neobhodno potreben temelj. Jugoslovanska vlada bo ostala zvesta prijateljskemu duhu te pogodbe in pogodbi, ki se še sklone in prepričan sem, da se isto zgodi tudi od strani italijanske vlade in italijanskega naroda, tako da bo sporazum popoln.

g Izseljevanje v Ameriko. Leta 1914 je prišlo izseljencev v Ameriko 1 milijon 200 tisoč. V letošnjem letu, prvih 6 mesecev jih je pa prišlo 430 tisoč, dočim jih bo v drugi polovici znatno več.

g Prodaja žita v Avstriji. Dunajski listi poročajo, da bo dobavila Jugoslavija Avstriji žita za 7 milijard nemškoavstrijskih kron. To žito, ki ga je kupila Avstrija v Jugoslaviji po 15 jugoslovanskih kron (!) za kg, bo stalo s carino in prevoznimi stroški okoli 80 nemškoavstrijskih kron po kg.

g Veliko posojilo v Švici. Naša država najame v Švici posojilo v znesku 500 milijonov frankov. To vsoto dobimo brezobrestno na 25 let. Za odškodnino pa odstopi naša država švicarskim bankirjem obstoječe kinematografe in da monopol njihovim filmom. Zgradbe za kinematografe se zgrade tekom 7 let na račun švicarskih bankirjev. S to zadevo se sedaj bavi naš ministerski svet.

g Cene živini v Italiji. V Italiji zelo manjka goveje živine. Zato so v Italiji uvedli dva in pol brezmesna dneva na teden. Cene goveje živine z ozirom na cene v drugih državah razmeroma niso visoke ter so sledeče za 1 kg žive vage: volov 5:30 do 6:90 lir, krav 4:40 do 6:90 lir, bikov 4:90 do 6:20 lir, odraslih telet 9:30 do 10:80 lir, mladih telet 5 do 7 lir.

g Uvoz vina v Češkoslovaško. Češkoslovaški konzulat v Splitu poroča uradno: Za uvoz vina iz Jugoslavije v Češkoslovaško ni nobenih ovir, če je prosilec, t. j. tisti, ki uvaža, reden trgovec, plača davka v Češkoslovaški, ima lastne kleti in pri njem zaposleno večje število delavcev. Cene vina ne smejo biti pretirane.

g Mažarska prodaja. Ker je Mažarska v zelo velikih denarnih zadregah nam namerava ponuditi v nakup vse tisto ozemlje Baranje in dela Baje, ki ga imamo mi zasedenega in ki pripada po mirovni pogodbi Mažarski. Za to ozemlje namerava zahtevati 5 milijard. Strokovnjaki pravijo, da je vredno veliko več.

g Velika plast škrilevca (skalce) so našli v Bednji na severnem Hrvatskem.

Ker je ta šriljevec izvrstne kakovosti in ga je izredno veliko, trdijo strokovnjaki, da bodo s tem krte ne le vse potrebe v naši državi, ampak ga bodo tudi izvažali v inozemstvo. Iz škrilevca izdelujejo plošče za pokrivanje streh (skalce), nagrobne spomenike, ognjišča, okraske za peči, tablice za šolske stroške, kamenčke za pisanje in druge predmete. Iz mastnega škrilevca pridobivajo tudi olje, katerega rabijo za razsvetljavo kakor petrolej, za zdravilo proti krčem v želodcu itd.

g Cene špiritu v Avstriji. Komisija za določevanje cen na Dunaju je določila za 1 l finega špirita 165 K, za špirit v obrtni namene 60 do 115 K, za špirit za gorenje 20 K.

g Vrednost reške krone. Italijani so določili uradno vrednost lire nasproti reškemu in avstrijskemu denarju. Po tem je vredna lira 4.95 reških kron ali 10.30 avstrijskih kron ali kakor jo imenujejo Lahi, jugoslovanskih kron prvega žigosanja.

g Vrednost poljske marke je v zadnjem času zelo padla. 440 poljskih mark je vrednih okoli 132 naših kron, 1 nemška marka je vredna 5-6 poljskih mark ali 1 K 84 vin.

g Cene v Češkoslovaški. Za koliko je na Češkoslovaškem naravnost nesorazmerno ceneje kot pri nas, naj pokažejo sledeči primeri: par dobrih čevljev stane 280—400 češkoslovaških kron, srajca 100—130 K, klobuki 80—250 K, cela obleka 1600—3000 kron, zimska suknja 1200—2000 K, krušno moko, ki jo dovažajo iz naše države, prodajajo kg po 2—2.50 K, sladkor 6 K, vrček piva 1-60 K. — To se razume, ako se češkoslovaške krone izpremeni v naše krone, so cene še vseeno, vsaj pri nekaterih stvareh, še vedno znatno nižje.

g Sposobnost nemške industrije. Kljub vojaškemu porazu Nemčije pokazuje nemška industrija tudi naprej svojo nekdanjo moč, živahnost in sposobnost tekmovali s svojimi tekmeci. V zadnjem času je prevzela nemška železniška industrija od belgijskega ravnateljstva železnice naročilo za 3000 novih železniških tovornih voz. Nemška ponudba je bila za 3000 frankov pri vagonu nižja od belgijske ponudbe. Nadalje je naročila Belgija 3000 novih vagonov pri rensko-vestfalskih tovarnah, tako da znašajo naročila Belgije v Nemčiji vsega skupaj 10.000 vagonov. Tudi v drugi nemški industriji se opaža isto. Nemčija že danes prav pridno konkurira s francosko, angleško in belgijsko industrijo.

Dopisi.

VODICE.

V Vodica veljamo za zaspance. Res se dosedaj društveno življenje kar ni moglo po večji oživitvi. Mladi in stari so kazali le malo zanimanja. Zdaj pa so društva začela vendar enkrat gibanje. Preteklo nedeljo je Izobraževalno društvo priredilo predstavo. Na sporedu je bila: Deklica s tamburico, otroška igra, in Svojevolja Minka. Otroci in dekleta so svoje vloge prav dobro igrali. Igro smo tudi ponovili. Obakrat so se ljudje udeležili v obilnem številu. Vse priča, da žele ljudje pouka in izobrazbe. Tudi Orel je začel dvigati svoja krila. Le vztrajajmo naprej! Manjka nam še marsikaj: društveni dom, lepa knjižnica i. dr. Za zgled pa vsem postavimo posestnika g. Fr. Kimovca, ki se je nedavno poročil z gđ. Frančiško Kubelj. Po stari gorenjski navadi mora

ženin nevesto odkupiti in dati fantom »prežo«. To prežo fantje navadno zapijejo na ženino vdravje. G. Kimovec je pa po svojem prijatelju Andreju Lužarju v ta namen daroval za društveno knjižnico 250 K. Društvo se mu za to najiskrenejše zahvaljuje in prosi vse prihodnje žene, da tudi oni darujejo kak znesek mesto za pijačo, ki nikomur nič ne koristi, za zidavo društvenega doma. Bog živi posnelce!

IZ RADOMLJA.

Čisto prav piše »Domoljub«: Ista propalica pa, ki je svojčas vohunil po Srbiji v avstrijski službi, danes najbolj vpije na »avstrijskante«. Pri nas je tak vpiljač Boltezov Miha, ki je bil v Srbiji avstrijski žandar. Toliko je doli »trpel«, da so mu hlače pokale od rejenosti, če je prišel domu. Zdal bi pa seveda z vneto liberalno agitacijo vse rad popravil, kar je storil hudega avstrijski žandar za srbske brate. Pomaga mu pa Potokarjev Pavel, ki je tudi toliko neznansko trpel, da ni mogel v šolah nikamor naprej; zdaj bi pa rad druge učil. Hinavci!

IZ KOMENDE.

Malo večjo pozornost bi lahko storili razšalci pisem v naši župniji na svoj važen posel. Sem in tja se prigodijo slučaj, da se dajejo pisma v roke šolski mladini; ti otroci pa seveda nevede, kakšne zmožnosti je lahko eno pismo, nosijo pisma sem in tja po cestah, toliko časa, da končno izginejo. — Saj ako se že izgubi oziroma zakasni zaljubljeno pismo, ni to vendar nobena škoda, toda zakasnela pisma tikačjoča se službenih zadev, imajo lahko hude posledice. Energično torej zahtevamo, da se izročajo pisma v roke edinole naslovljenec ali njihovih družin, ne pa puščajo bogve kje okrog p drugih hišah ali dajejo celo v roke šolski mladini. — Kmet iz Komende.

IZ KOMENDE 20. nov.

Iz oštarije znanega, prevzetnega presniteljca skušajo potapljačje se liberalno barko rešiti s liberalnimi lažmi po »Slov. Narod« in »Domovin«. Najprej se je obreknila družba vrgla na pridgo, kakor ni bila nikoli govorjena. Da je vmes pritaknjena tudi spoved, razume se pri liberalnih samo po sebi. Brez Susteršica tudi ni zabele. Prilagali so Glavarjevi boniksi ustanovi obširno posvetilo, gospodarske poslopje in velik zaračun gozd. In tisti klerikalec, ki so baje zapravili vse premoženje! Seveda dunajska in kranjska vlada, ki je na vso moč pritiskala za vojno posojilo, je bila klerikalna, kaj ne? Sedanjí finančni minister v Beogradu, ki ne nakaže nobenih obresti od zadolžne, ne za vojno, ne za predvojno posojilo, je tudi klerikalec, kaj ne? — Ali ni svojčas rekel svobodomislec Hribar, da ni treba obrestovati zadolžne vojnih posojil? Če je bil kak revež vsled tega in po opominu viške oblasti iz Ljubljane postavljen na cesto, naj bi se ga bil usmilil premožni »gospod«, kakor se je v svoji velikodušnosti nekega najdenčka, ali pa njegova slabša zakonska polovica. Sicer so se pa iz vojnih posojil delile tudi podpore kmetom, delavcem in drugim. Med najpomembnejšimi seveda je bil tudi hinavsko liberalni samostojnež Martin z Brega. Ker vsi drugi po dopisnikovem mnenju molče, misli, da sme njegova družba toliko bolj lagati. Če dokazete, da je bilo poslopje Društvenega doma kdaj last hiralnice, postavimo zopet hlev pa kravo noter zastoj, da bo mleka dovolj za vso Kapljo vas od najstarejšega do tistega fantka. Če dokazete, da se je posekalo le za en vinar gorda, ki bi bil last hiralnice, vam naklonimo lesa za vso balo gor v sosednjo župnijo. Milimo tudi, da na lastne stroške kdo »napravi kar hoče in more, ne da bi se le vprašal koga, ki ga isto nič ne briga njegov izdatek. Kaj kliče kot ješihar gospodsko na pomoč? Ali menite, da nima v pregledu vseh proračunov in računov o potrebščinah in popravah, ne da bi jih predložila posebej še vam? Usmiljene sestre črte po liberalnem kopitu. Le takrat so bile za vas dobre, ko je bil neki vaš dninar notri zastoj več kot tri mesece. Tako se sedaj zahvaljujeta in plačujeta njegov gospodar in gospodinja po svoji maniri. Le poišcite, če morete, namesto dveh sestra par dekel, boste videli, če vam bodo delale za plačilo 300 do 400 kron vsaka na leto. Potem bi res utegnilo priti do tega, da ne bo niti fižola pa tudi ne — gnojnice. Se pozna tuje! Da hiralnica v Komendi še obstoji in je niso pred več kot 23 leti liberalci premestili v

Kamnik, je zaslugu tedanjih klerikalnih županov komendskih, ki so se pod Mejaševim vodstvom odločno postavili proti nakani tedanjega liberalnega deželnega odbora in liberalne deželne vlade. Za nameček lažete o mlekarji, da je dala vse denar za vojno posojilo. Še udarec na klavir in vaša barka je iz nevarnosti. Zato še en marš!

ROVA.

Teško smo že čakali, kdaj nas zopet povabijo Rovlani na svoj prijazen griček. Zakaj, nikdar se še nismo vračali nezadovoljni. Tako je bilo tudi na nedeljo sv. Katarine. Predstavljali so novo narodno igr »Zemljec«, katero je priredil župnik Josip Vole. Pod njegovo izvrstno režijo so doslegli igralci popoln uspeh, kakršnjega mogoče noben drug oder ne bo. Tudi tako skromno število kmetijskih fantov in deklet naredi mnogo. Do Božiča pripravijo zopet eno in to ponovijo. Na povabilo bi šli tudi s veseljem igrat v kako sosednje bratsko društvo. Tako dobijo naši fantje pošteno delo in zabavo in obenem izobrazbo. — Na volitve so dobro pripravljeni »Samostojneži« se izražajo, da to ni pravi kraj za njihovo seme. — Mi gremo naprej! Bog živi!

IZ MOŠENJ.

Samostojneži, od katerih se prav nič ne razločijo mošenjski, ki se odlikujejo v mnogih stvareh. Njihov general Rešov Tonež, trdi, da kmetiki siliti ne smejo študirat, ampak naj raje kmetujejo. Gotovo radi tega, ker vsi dijaki, kar jih je v mošenjskem okolju, niso njegovega prepričanja in ker je sosedov sin celo bogoslovec. Nadalje tudi trdijo, da politika ne spada v cerkev, potemtako tudi na cerkev ne. Na razlaševalni deski, ki je ob cerkvenem vhodu za morebitne uradne objave, valed prijaznosti gosp. župnika napravljena, nalepljajo glasilo SKS in razne oglase ter za nameček še razne podle verzne na g. ministra Korošca. Njihov general tudi na shodih ni dosleden in se nazadnje sam izda, da je podrebnik liberalne stranke.

BRUNICE PRI NOVEM MESTU.

Kljub temu, da smatrajo samostojneži Brunice za eno izmed glavnih njihovih trdnjav, je javen shod SLS dne 21. t. m. krasno uspel. Kakor povsod, tako so tudi tukaj pokazali samostojni patroni svojo sliko s tem, da so z neumnimi medkljiki hoteli motiti zborovanje. Govornik g. Komlanec iz Ljubljane jim je dobro odgovarjal in ker jim prevročna samostojna kri še vedno ni dala miru, je enega izmed teh naš zaveden pristaš pošteno zavrnil in mu pokazal vrata. Govoril je še prof. Kováč in tajnik Munda.

SV. KRIZ NAD JESENICAMI.

Tudi v ta tihi hribovski kotiček so segli valovi volivnega gibanja. Majhen kraj, a ljudje menda mislijo, da morajo biti tudi oni razcepjeni, in da bo ta hribovska fara takrat srečna, če bo v vsaki hiši posebna stranka. Zdi se, da jih je nekaj, ki hočejo veljati za ugledne in postavne može, ki pa raje mislijo s tujnimi možgani, kakor pa da bi poslušali svojo pamet. Posledica tega nesamostojnega mišljenja je, da imajo tudi v Rovtjih »samostojneži«. Dne 13. okt. je prišel znani Ažman iz Hraš agitrat za samostojno stranko. Govoril je menda strašno pobožno in lepo. In to je seveda nekatere premotilo, da so prestopili k samostojnim in naročili »Kmetijski list«. Nič se ne čudimo, če stori to kak gostilničar, saj je znano, da je samostojna stranka oštrjev na Kranjskem, tudi se ne čudimo, da bo »kmet« Lesjakov Janez, zelo se pa čudimo, da je celo nekaj drugače poštenih mož vsaj za trenotek verjelo tučemu sleparstvu. Ali res nekateri ne vidijo limanice, na katere jih love? Ali so na ti listi res »kmetje«, ko vpijete, »kmet kmeta«? Ali niso sami gostilničarji, mesarji in trgovci, sami največji prijatelji kmeta? Še en grajščak je vmes! Kaj hočete še pod grofo nazaj? Kmetje, mislite vendar s svojo glavlo! Če se daste sedaj oslepariti, ne boste mogli nič več popraviti! — Tudi naša stranka se giblje. V nedeljo 14. t. m. nov. je bil shod, na katerega so prišli tudi nekateri samostojneži. Nihče izmed teh ni upal nič ugovarjati. Čudni ljudje! Verni so, v cerkev hodijo, voliti hočejo pa s sovražniki Cerkev. »Zlahta« med samostojneži in pristnimi liberalci se je pokazala tudi na tem shodu. Kot advokat brezverskih strank je nastopil Adamičev učitelj. Zaigral je na staro bajno o

»farjih«, ki so napravili vojsko in ki so mu menda napak pridigovali. Učili so ga, naj ubija ljudi in on je bil toliko hudoben, da jih je zvesto ubogal in še druge kot oficir gonil v boj. Sedaj, ko so žrtve njegove oficirske komande mrtve, sedaj se je zavedel, da je bil hlapec Franca Jožeta. In sedaj bi rad krivdo zvalil na farje. Najbolj zanimivo je bilo, da je moral priznati, da so načela Slovenske Ljudske Stranke prava, samo on sam da je za centralizem, ker to učiteljem nese. S pesmijo o preganjanjih učiteljih je vzbudil dosti zabave. Vsi navzoči so na vzgladu svojega rojaka, ki je nastopil proti samoupravi naših dežel, ki je hvalil Belgrad in tirana Pribečevića, videli, kam pelje liberalizem. Osebnost korist je takemu liberalcu več kot načela, več kot vse koristi slovenskega ljudstva. Kmetje, ali ni izdajalec svojega rodu, kdor dere za takimi?

DOLE PRI LITIJI.

Tudi pri nas smo se začeli gibati, imeli smo že 2 volivna shoda, prvi je bil naše SLS, ki se je vršil dne 14. nov. Shod je bil prav dobro obiskan. Poročala sta dr. Mazek in g. St. Lenbinger ml. iz Litije, katere sta prav po domače razložila našim možem pomen volitve v konstituanto. — V nedeljo 21. nov. so pa sklicali shod tudi naši samostojneži; za govornika so naprosili znanega kandidata Samostojne kmetijske stranke g. lesnega trgovca Tomazina iz Šmartna. Nabili so vse polno vabil na shod, še ponoči baje niso imeli miru po vaseh, toda na vse njihovo prizadevanje in požrtvovalnosti, žal, niso imeli uspeha; prišlo je na shod komaj do 25 oseb. — Čujte: shod napovedan takoj po prvi sv. maši, njegovi pristaši zbrani, govornika ni. Takoj nato dobi voditelj SKS Jo. Vrtačnik ml. obvestilo, da kandidat SKS Ferd. Tomazin ne more priti, ker je zadržan. Gotovo se je zbal, da ne bi imel take smole, kakor 14. nov. v Štangi. — Nato je pričel govoriti nekdanji nadočitelj na Dolih g. Janko Blagajne. Govoril je o sedanjih razmerah, da imajo vladu v rokah sami klerikalci in da je dr. Brejc, sedanjí predsednik dež. vlade zaprovil Koroško, nad vse pa hvalil Samostojno kmetijsko stranko, čeravno on pripada JDS. Mi pa ostanemo, kar smo bili, pristaši kmetijske in krščanske Ljudske stranke.

IZ BREZNICE NA GORENJSKEM.

Pred tremi tedni smo imeli shod v dvorani »Stare šole«. Govoril je poslanec Brodar in je prav lepo razložil delo SLS v parlamentu. Fantje in moške so bili prav zadovoljni z njim. — Liberalni samostojni kmetje pa dero za šobčevem Jakom iz Vrbe. Ti so imeli prejšnjo nedeljo shod pri Petranu v Smokuču. Govoril je Ažman, p. d. Medved s Hraš, pred malim tropom zapeljanih ljudi. Ko je pozimi turško obljubil, jih je precej dobil. Ker pa turške je predolgo ni bilo, so mnogi spoznali, kako so se na trnek ujeli ter so zapustili liberalno stranko in se pridružili Kmetijski zvezi. — Komunisti se pa zbirajo v gostilni poštarja Ivo Svetina v Žirovnici. Tja jim hodi neki Mlakar z Jesenic prerokovat o komunističnih nebesih na zemlji. Kot je videti, ima še precej vorne učence. Ko se je minulo nedeljo bral v cerkvi »Škofjski list« o volitvah, so začeli komunisti in menda nekateri samostojneži kot na povelje kašlati, da ne bi ljudje razumeli škofovih navodil. In ker se sploh še upa SLS imeti shod, kot je bil popoldne v »Stari šoli«, na katerem sta govorila g. dekan Lavrič in g. župan Ivan Finžgar, kandidat SLS, jim je bilo že prehudu. Zato so prišli po noči hladit svojo jezo pred cerkev, kjer so prav grdo preklinjali, žalili Mater božjo, g. dekana in kaplana. Mogoče bo to odprlo oči še marsikateremu poštenemu možu in fantu, katere so komunisti le s silo primorali, da so se zapisali k njim.

IZ BOH. ŠREDNJE VASI.

Lagati in obrekovati znajo tudi naši samostojneži. O našem Janu so govorili pred kratkim, da je zapravil ogromno premoženje »Km. družbe«. Ko je imel v nedeljo g. Jan shod tukaj, je bil vprašan o stvari. Toda možu, ki je to laž trosil, se je tako nekam mudilo, da ni mogel čakati odgovora, dasi je do takrat mirno sledil govoru. Izv. mož s svojimi somišelniki vred je odbil posojilo Km. družbi, češ,

da ni v... naji čas pa širijo laž, da sta župnik in kaplan posredovala, češ, da mora verski zaklad drogove za napeljavno elektr. toka Bohinjem silno drago zaračunati. Laž, da se prime z rokami.

DOBRNIC.

Zadnje nedeljo po deseti sv. masi so priredili »samostojni« svoj shod v šoli. Udeležili so se ga večidel fantje, deloma neodločeni, deloma naši. Skical je shod in ga vodil Poznikov Anton iz Korit. Prihujben se ni bil nikoli. Govornik, menda iz Kandije, je pogreval že stare očitke SLS, da je kriva vojske in drugo. Pohvalil je kot posebnac zaslugo svojih znižanje davkov in trošarine. Drugod se hvalijo s tem liberalci. Sicer so pa samostojni in liberalci itak vseno. K besedi se je oglasil naš fant-somišljenik. Začel je pripovedovati resnico, kdo je zmanjšal davke, kakšne kandidator: mesarje, urarje, L. dr. predlagajo samostojni, kar mu je vzel Anton besedo. Medtem se je soba izpraznila. — »Naš Anton zna voditi shod,« so se pohvalili zunanji Poznikovi oče. »Je bil v vojski in na Grmu, je študiral.« Znašli so ga ponujali celo za župana, kakor takrat pri glavarstvu v Novem mestu?

CRNI GRABEN.

V Blagovici je v nedeljo, dne 21. novembra hotel govoriti kandidat takorvane Samostojne kar pred cerkvijo na farovskihi drvah, pa mu je ljudstvo pokazalo najbližjo in hitro pot proti Lukovici. Seveda je to bila jeza in poraz za vse blagoviske veleposestnike, ki so bili poprej kot pes in mačka med seboj, sedaj pa so edini v tem, da hočejo imeti graščaka in veleposestnika za poslanca, češ da je tudi »kmet«. Nečtetov Janez vpije po celi dolini: »To je kmet! Teja volimo, ker fajto kadi in za plug drži.« Seve: ima dosti tobaka, ker ga prodaja za vso okolico, potem dva grunta, dva mlina in dve žagi. Bo pač treba hoditi tlako čelat na »žalostno goro«, ako bo on izvoljen. In da bi bil, zato je žrtvoval Miakar baje 10 tisoč kron za Samostojno. No, več bomo govorili dne 28. novembra!

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:

Ljubljanska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za franciskansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kaknega odbitka.

Pradnje ure od 9. zjutraj do 1. popoldne.

Glej Inserat!

Bolnišnica.

Z bolnišnico imajo marsikateri ljudje opravka, pa ne vedo, kako se jim je ravnati. Bolnišnica sama, oziroma vodstvo, ni izdalo na ljudstvo nikakih odredb. Poizvedeli smo sami, kaki pogoji se zahtevajo za sprejem v bolnico. Ti so:

1. V bolnišnico se sprejme vaakdo, kdor je resnično bolan. Povdarjamo »resnično«, kajti dogaja se prepogosto, da silijo v bolnišnico tudi taki ljudje, ki niso bolni in bolniške potrebe potrebnosti. To so razni klateži, brezposelni, brezdomni itd. Take sorte ljudje

se približajo bolniškim vratom le takrat, kadar nastopi slabo vreme, mraz, sneg ali slično. Kakor hitro se pa slabo vreme spremeni v lepo, takrat pa, hajdi na sonce, ven iz bolnišnice! Za take ljudi, samoobješni umevno, ni zidana bolnišnica, njim ni namenjena bolniška pomoč in strežba. Pogostokrat taki ljudje hlinijo ali simulirajo bolezen, ali se pa sklicujejo na kako zastarelo bolezen, največkrat na takozvani »flus«, ali pa na ostarelost. Takim osebam se odreče sprejem v bolnico.

2. Kdor je pa resnično bolan in bolniške potrebe potreben in se je odločil iti v bolnišnico, naj si oskrbi od svojega županstva »razkaznico«. To je na pol pole papirja tiskan vzorec, katerega naj županstvo izpolni v vseh rubrikah. Ta »razkaznica« naj bode podpisana od županstva občine in od župnega urada. Župan ne sme odkloniti stranke, ki pride po razkaznico! Nekateri župani so mnenja, da premožnim ljudem ni potreba »razkaznice«. Tudi premožni ljudje morajo imeti »razkaznico«, v kateri je razvidno, v katero občino so pristojni, piše naj se pa, da so plačala zmožni! Le kdor plača oskrbne stroške v bolnišnici na prejšnjem, temu ni potreba razkaznice! To naj bode v pojasnilo vsem ljudem, tudi županom in tajnikom ter vsem občinskim možem. Župani in občinski svetovalci so tudi poklicani, da v tem slučaju svetujejo ljudem, kaj imajo storiti. Marsikateri župan odpodi stranko z izgovorom: »Le pojdi v špital, bodo že od tam sem poslali polot!« Res je, da jo pošljejo, pa to je samo vzrok županova komednost, ki pa uradovanje samo zavlačuje in dela sitnosti pošti in drugim, ki so s tem v zvezi. Zatorej naj župani ne odganjajo ljudi s takimi izgovori. Večkrat tudi župani dajo bolnikom majhen listič, pa zapišejo nanj: »Naj se sprejme v bolnišnico!« Tak listič je popolnoma brez potrebe, ki se vrže v koš. »Razkaznica« je merodajna! Tudi župani niso upravičeni določati, kdo je za bolnišnico in kdo ni. Zato imamo zdravnike! Le zdravnik je zato poklican.

Večkrat se tudi župan odreže: »Kar v špital pojdi, bom že jaz plačal!« — To se tako čuje, kakor da bi »oča župan iz svojega varžeta plačevali špital za svoje občane.« Taki govori kažejo le zastarelo ošabnost; saj vendar dandanes je že ljudstvo dokaj boljše kot pa pred 50 leti, glede izobrazbe.

3. Dalje je potrebno, da ljudje vedo, da starčki niso za bolnico, temveč za hiralnico. V bolnišnico se sprejemajo bolni ljudje, ne pa od starosti onemogli starčki. Župan naj v takem slučaju poskrbi, da se tak onemogel starček odda v hiralnico, če nima doma potrebe. V tej zadevi odloča vodstvo hiralnice, kamor se je tedaj obrniti, preden se starčka naloži na voz. Jako neprijetno je, ko voznik brez spremstva pripelje onemoglega starčka, pa ga ne more oddati v bolnišnico, ker ni bolan; v hiralnici se ga pa tudi branijo, ker nima potrebnih listin seboj. Župani se v lastnem interesu opozarjajo, da je treba posebnega dogovora glede sprejema v hiralnico. Ljudstvo naj se pouči v tem!

4. Umobolni (blazni, nori) se sprejemajo na Studenec v umobolnico, ali v bolnišnico v Ljubljani na opazovalni oddelku. Za oba kraja je neobhodno potrebno zdravniško spričevalo okruž. zdravnika in nakaznica od županstva. Brez zdravniškega spričevala se ne sprejme nihče v umobolnico! Zdravniško spričevalo naj se oskrbi prej, preden se gre v Ljubljano. Jako mučno je potovati z besnimi umobolniki. Rešilna postaja v Ljubljani prepeljava bolnike iz ljubljanskega kolodvora v bolnico, kadar se pokliče.

5. Bolni otroci se sprejemajo v otroško bolnišnico (poleg cerkve sv. Jožefa) in ne v dež. bolnico. Le kirurški slučaji se sprejemajo tudi v dež. bolnico (zlomljeni udje itd.). V otroško bolnišnico sprejemajo zjutraj od 10. do 11. popoldne od 3. do 4.

6. Iz onih krajev, kjer imajo v bližini bolnišnice, kakor Novo mesto, Brežice, Celje, Ptuj, Maribor itd. naj ljudje ne prihajajo v ljubljansko bolnišnico. Zlasti za Štajerce je priporočljivo, da gredo v Maribor. Le na odredbo zdravnikov se iz teh bolnic sprejemajo tudi bolniki v specijelno zdravljenje v ljub. bolnišnico. To pa radi tega, ker je ljubljanska bolnica večidel prenapolnjena. To se v resnici lahko vsak prepriča, če obiskuje bolnike.

7. Invalidi (vojaki), ki dobivajo invalidno rento ali pokojnino in če hočejo v bolnišnico, se morajo s svojimi dokumenti oglasiti najprvo na dež. vladi pri poverjeništvu za socialno skrbstvo (oddelek za invalide). Tam dobe nakazilo za brezplačno zdravljenje v bolnišnici. Brez nakazila se invalidi ne sprejemajo v ljubljansko bolnišnico.

8. Osebe, ki so člani bolniške blagajne, morajo si preskrbeti pred vstopom v bolnišnico, od svoje bolniške blagajne nakaznico za sprejem v bolnišnico. Ni dovolj samo potrdilo od blagajničnega zdravnika, mora se imeti tudi nakaznica od bolniške blagajne. S tem potrdilom se zavezuje bolniška blagajna poravnati stroške v bolnišnici. Torej je tako potrdilo neobhodno potrebno prinesiti seboj. S tem ima pa bolniška blagajna tudi evidenco (pregled), kdo izmed članov je bolan.

9. Sprejema se v ljubljansko bolnišnico od 8. ure zjutraj do 5. popoldne. Le v nujnih slučajih (poškodbe, porod) tudi izven teh ur. Vendar se pa opozarja ljudstvo, naj ne prihaja pozno popoldne ali ravno ob 12. uri popoldne, ker navadno ob teh urah ni na razpolago vseh zdravnikov (Kajti, »pri jedi ima še pes rad mir«). Tudi ob nedeljah in praznikih se ne priporoča hoditi v bolnišnico, ker se ta dan vsak rad odpočije, ne le čevljar, delavec, ampak tudi zdravnik, uradnik in bolniški strežnik. Potem pa ljudje zabavljajo, da se jih v špitalu nič ne »ahtajo«. Privoščite tudi zdravnikom in usmiljenkam nedeljo, kakor si je želite sami! Razpasla se je pa ravno nasprotna grda navada, da ravno v nedeljo kmetaki ljudje najbolj hočejo v bolnišnico. Opustite to v nadalje!

To naj bi bila nekaka navodila za ljudstvo, ki naj bodo znana za sprejem v bolnišnico. Je pa še obilo določil. Zato naj se ljudje obračajo za pojasnila na vodstvo bolnišnice, preden nameravajo kaj ukreniti. Končno objavimo še cenik oskrbnine v različnih dobrodelnih zavodih v Ljubljani.

Občna javna bolnišnica (dež. bolnica):
 III. razred dnevno 20 K za osebo,
 II. razred dnevno 60 K za osebo,
 I. razred dnevno 100 K za osebo.
Blaznica na Studencu (p. D. M. v Polju):
 III. razred dnevno 16 K za osebo,
 II. razred dnevno 50 K za osebo,
 I. razred dnevno 80 K za osebo.
Blaznica - hiralnica (v prisilni delavnici):
 III. razred dnevno 16 K za osebo.
Otroška bolnišnica (Zrinskega cesta):
 III. razred dnevno 16 K za osebo.
Hiralnica pri sv. Jožefu (Račkega cesta):
 Za duševno bolne:
 II. razred dnevno 12 K za osebo.
 Za telesno hirajoče, stare ljudi po dogovoru v hiralnici.

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

Od polnoči do ranega jutra je pričakoval silni mož, da bo njegov sin prišel v domači grad, s strahom in hrepenenjem prisluškuje na vsak korak, na vsako peketanje kopit... Toda zastoj: Henrika ni. Strelci so mu rekli, da je v Lincu: Gifin mu je povedal, da je hotel iti na Turško, da so našli v arzenalu pismo, ki na to namiguje. Drugi so vedeli drugo, toda njih izpovedi so se križale. Hendel je bil v zadregi, kakor še nikdar, kar živi, in je zjutraj navsezgodaj poslal sla v Linc s pismom na svojega sina, v katerem ga roti, naj se za božjo voljo vrne v Štajer in naj prevzame poveljstvo nad strelci, ker žuga upor ljudstva. Toda temna, strašna slutnja mu je rekla, da zastoj pošilja sla... sin da je v obupu ali izvršil samomor... ali pa je storil še kaj hušega.

Ko je zjutraj ob šestih šel v mestno hišo, je prejel novico, ki mu je skoraj strdila kri... da zunaj mesta leta okoli rdeč zrebec, ki je na las podoben Henrikovemu zrebču.

Napel je vso silo svoje volje in je vodil sejo ter zaslišaval priče. Njegovo temno zasenčeno oko je desetkrat plavalo proti vratom, da li ne pride sel in prinese okrvavljeno obleko njegovega sina — ali pa novico, da je njegov sin prelil ničvredno vlačugino kri, ki jo mora sedaj maščevati luteranski štajerski sodnik... Proč, stran... blodnje, blaznosti — Henrik, ki je zavrženko ljubil z vsem ognjem svojega arca, ki ji je predal dušo in telo; — ki je vlačugi na ljubo zapustil svojega očeta, on da bi bil v teku treh dni umoril, kar je popreje molil? Peklenske blodnje, stran!

Sodnik Hendel je stran položil pisano izpoved priče Juda Abrahama in je rekel:

»Štajerski gospodje, zdi se, da teška in neprijetna zadeva, zaradi katere sem vas navsezgodaj sklical k sebi, danes ne bo tako daleč dozorela, da bi mogli izreči sodbo. Zakaj do sedaj nismo drugega slišali od priče, ki smo jih zaslišali, kakor da morilec ni kradel in ropal. Vtis pa imam, da papežniki sami v tej morilni zadevi nekaj prikrivajo, sicer bi bili gotovo prišli s svojimi sumnjami. Doslej nam niso pokazali še prav nobene sledi in prepričajo meni vse delo. Dobro jih poznam; ako ne bodo storili čudeža, da bi morilca pričarali iz tal, bodo vso krivdo zvalili na nas prote-

stante. Toda motijo se, mi bomo izledili morilca za vsako ceno, in sicer morda tam, kjer ga nihče ne sluti... da, kjer ga nihče ne sluti, — med dobrimi Štefaninimi prijatelji in znanci. Saj prav ti so imeli dosti vzroka, da Štefanu spravijo s poti. — Onega menih iz Garstena je pravzaprav ona privedla pred sodišče, kaj lahko je mogoče, da je bila ona čudna meniška družba tam že sita.»

Eden izmed svetovalcev je rekel napel glasno: »Bes te plentaj, menihi v Garstenu? saj je vedno tam tičala in je stregla farjem?»

Madžeder je namršil obrvi: »Res — stregla je — še več. Ostro ga je pogledal sodnik Hendel in Madžeder se je spomnil, da mu je sodnik pred sejo strogo zabičal, naj ne govori o Štefaninih nesramnostih, razen če bi ga izzvali katoličani. Bilo ga je nekako groza, javno osramotiti njo, ki jo je bil ljubil njegov sin.

Nekdo je potrkal na vrata. Sluga je odprl vrata in v posvetovalnico stopijo trije katoliški mošje. Luc s Kenigstorferjem in Radlmajerjem. Hendel se je vgriznil v ustne. Ha. Luc bo zopet lagal: pravica, pravica, kri, kri. Toda mora jih poslušati, prav zato, ker so katoliški psovači, da ne poreko katoličani, da se jim dela sila in krivica.

Hendel je zaklical: »Upam, da ne prihajate s praznimi marjami, marveč da imate kaj važnega povedati glede umora.»

Luc pravi: »Imamo.»

Hendel z roko udari na krvavo kazensko pravo in reče: »Torej čujmo, povejte, kar veste.»

»Prinasamo orožje, ki smo ga našli na kraju umora,« je odvrnil Luc. »Tudi vemo za nekatere okoliščine, ki nekoliko osvetlujejo žalostno zadevo.»

»Pokažite orožje!« je prevzeto zarezal sodnik. »Mislim, da je veste za morilca.»

Luc je napel glasno rekel: »Nekoga imamo na sumu.»

Hendel je svoje oko približal bodalu in je za hip izpremenil barvo na svojem obrazu, kar so opazili vsi, ki so bili v njegovi bližini. »Na videz je to prav dobro orožje,« je hladno rekel, »kakor je navadno nosijo boljši ljudje, sicer je bilo tudi lahko ukradenno.»

»Gospod Hendel,« je rekel Luc, »ste li orožje natanko pogledali?»

Radlmajer in Kenigstorfer sta drug drugemu nekaj šepetala v uho. V dvorani je začelo šumeti, nekateri svetovalci so se dvignili in se približali mizi, da bi si ogledali bodalo. Čudno, tudi spodaj na trgu, kjer je ravno pisar s močnim glasom izklicaval nagli sod, se je začelo neko votlo, nekako neznanško šumenje.

»Da, ogledal sem si je. — Gospod Luc, je li to vse?« je odgovoril sodnik.

Luc je odvrnil: »Ne, to še ni vse, gospod Hendel. To je švicarsko bodalo, ki ga je napravil Blaž Zel v Lucernu, in baje je le en gospod v Štajru, ki je v posesti takega bodala.»

Hendel se je srepo ozrl na Luca, ki je bil s tresočim se, pritajenim glasom izpregovoril te besede, prekrizal je roke na prsih, povesil je podbradek v smolnatočno, tuintam že posivelo brado, izbulil je oči, da so se mu napele žile.

»Ah! Sedaj prihajate s tem. Vso noč ste vohali in ste srečno izvohali. Bodalo je tu in — mi smo morilci. Katoliški obrekovalec, povem ti, prepozno si prišel.»

Zagrabil je za bodalo, ki je pilo srčno kri, z roko, ki je drgetala od srda, in je zaklical:

»Štajerski gospodje, pozor, čujte: Pred tremi meseci me je hotel zabosti njegov svak Zeler in zato pa naj je član moje družine prelil kri one nesramnice.»

Mrtvaška tihoča je zavladala v dvorani. Vedno glasneje je postajalo na trgu šumenje liki grmenje. Kdo stopa v korakih po trgu? ... »Hendel, li ne čuješ?»

»Gospod, to je nesramnost!« Luca je zagrabila jeza, obraz mu žari v srdcu. »Li naj na nas pade sramota, ker se je tako grozen zločin izvršil na naši verski sestrin, — imamo priče, ki so bile zraven, ko smo našli orožje. Tudi so zunaj mesta ujeli konja vašega sina, čuvaj pri mestnih vratih pa je sinoči že pozno v noč odprl vrata gospodu, ki je bil na las podoben vašemu sinu.»

»In kaj dokazuje vas to, tudi če je vse res?« je z divjim glasom vprašal sodnik Hendel, strašen je bil njegov pogled, toda ustna so mu bila rumena kakor velo listje. »Da je moj sin padel s konja in sedaj nekje leži — dušilo ga je v grlu — sin je morda že mrtev — da veš, lopov. Več to ne dokazuje. — Je-li kdo tu,« še bolj divje je povzdignil svoj glas, »ki veruje, da je moj sin položil roko na ono proketo žensko, naj dvigne roko; je nihče ne dvigne? Luteranski mošje, vi imate še čast v sebi, hvala vam, toda glejte, kako pljuje vame ta sodrgal Luc! Vi ste lopov vseh lopovov, ki obdolžujete mojega sina. Vprašam vas: kdo je nesel Štefanu s sramotnega odra? Kdo je snel z vislice vašega svaka? Li ni bil to moj sin, ali ne? — Na kolenih bi se morala plaziti pred njim, ti nesramna sodrga! — On se je žrtvoval za vas, nevredne pse! Na Dunaju je za vas prosil cesarja... zaradi vas je svojemu očetu odpovedal ljubezen... in zato naj je morilec vaše Štefane... kdaj je bilo še slišati večjo lopovščino? Henrik, Henrik, da bi bil sedaj tu, da bi spoznal, kake vrste ljudje so papežniki, ki si se jim dal zvzditi, nesrečni otrok moj...»

»Gospod, častivredni,« je rekel Luc in je stopil nazaj pred srditim sodnikom, ki mu je v očetovski boli krvavelo srce, »saj nikogar po nedolžnem ne obdolžujemo, toda kaj moremo mi zato, če je bodalo last vašega sina Henrika.»

Hendel je kričal: »Kaj bodalo, kaj bodalo, ni še dokazano, da je to bodalo Henrikovo, Blaž Zel je napravil več takih bodal, vi ste in ostanete brezčasten obrekovalec. Pojdite in povejte vašim papežnikom, ki prežijo na vaše poročilo in ki so skupaj z vami izpredili to nesramnost, da bi me zadeli v tem, kar mi je najdražje na svetu, ker se jim ni posrečilo ste drugih nakan; povejte jim to! Z nesramnico, ki je prejela svoje plačilo, nimam nobenega sočutja, vedno sem jo sovražil in jo sovražim še danes; zakaj ne pravite, da sem jo ubil jaz? Ako bi bil hotel, bi jo bil lahko — s temle mečem — prijel je za velikanski meč in ga je divje zarinil v tla. — Postava je govorila zame. Toda ne, vi pravite, moj sin jo je umoril. Moj sin pa je ni sovražil, marveč jo je žal — ljubil. Poznam ga bolje, kakor vsak drugi človek na vsem svetu in vem, da njegova zvesta, dobra roka nikdar ne more po krivici preliti človeške krvi, najmanj pa krvi ženske, ki jo ljubim.»

Hendel je šel po sapo, nato je krepko nadaljeval, Luc in tovariši so povesili obraze; toda okoli hiše je čuti zvenketanje orožja in po stopnicah gori prihaja skrivnostno, strahotno gorjenje. »Jaz, njegov oče, sem ga pred tremi dnevi zaradi te blazne ljubezni ozmerjal kakor poglavca; tudi je vsem znano, kako sem ga kaznoval, ko jo je odnesel s sramotnega odra. Toda vse je bilo zastoj, meni je odpovedal ljubezen, ne njej. Preveč je bil plemenit in dober, da bi bil pregledal zvičnost te ženske. Da, to tukaj izpovem, in vi, papeški krti, povejte svojim vrednim bratom, da ni moj sin hudodelec, pač pa da je hudodelka ženska, za katero se je žrtvoval moj sin, ker je gazila moje postave.»

»Svetnica je bila!« je vzkliknil Luc. »Gospod Hendel, da, tak ste, takega vas poznamo. Naj je tudi prekršila vašo postavo, božjo postavo pa je izpolnila!»

Hendelnu se je pod kožuhastim jopičem spenjala srce liki divja zver.

»Da, tak sem, Luc, in ako ne boš, strahopetna hijena, nehal obrekovati mojega sina, bom tebi in vsemu mestu še nekaj povedal o vaši svetnici.»

Čuj, pred vrati se čujejo težki koraki in zvenketanje orožja. Neka roka je odprla vrata in svetloba krvavih jutranjih bakelj je posijala v temno, hladno dvorano, v kateri so črni mošje vsled sodnikovega srda vsi potuhnjeni stali. Sodnik, ki je s sodnim mečem v pesti stal pred svojim sodnim stolom in bruhal ogenj in žveplo nad tožnika svojega sina, je napeto gledal in je drhteč povesil pest z mečem: Četa strelcev je stopila v sodno dvorano; dva mrlja sta vodila mladega moža, ki je s povešano glavo, z razmršenimi lasmi, brez meča ob boku opotekaje se stopal — in ta človek — na prvi pogled ga spozna Hendel

in za trenutek, kakor bi bila vanj udarila strela z jasnega neba, mu zastane srce, lovi se v zraku in z roko išče opore — ta mož, ki so ga ujetega pripeljali, je njegov sin, Henrik. Sodnik Hendel, v katerem so se trgli in pokali vsi živci, je pred seboj raztegnil roko, kakor bi se bil hotel ubraniti grozne pošasti, moške pa so štorikljali naprej tik pred sodnika, mož pa, ki so ga pripeljali, je sedaj dvignil glavo.

Vsi svetovalci so kakor okameneli in so zrl z osteklenimi očmi in s povešenimi rokami. Nihče si ni upal ziniti besede, tudi Luc ne.

Sodnik je prvi izpregovoril. Votlo kakor iz kleti je donel njegov bronasti, zapovedujoči glas. »Kaj pomeni to, zakaj ste mi ujetega pripeljali tega moža?«

Njegov sin je stopal pred sodni stol, vsak njegov korak je kakor nož rezal očetu v srce, nato je bled kakor zid pokonci obstal pred sodnim stolom in je rekel:

»Zaradi umora sem ujet. Jaz sem umoril Stefana Švertner.« Zaeno je narednik, ne da bi čakal besede, položil na zelenopogrnjeno mizo Henrikov meč in nožnico bodala. Mrtvaško tiho je zadal v dvorani prekinil možki korak. To je bil Luc, ki je zapustil dvorano, da izporoči menihu Albertu, da je Hendelov fant morilec in da je že ujet. Njegovi prijatelji so z njim vred zapustili dvorano.

Sodnik je naprej sklonil glavo, kakor bi ga k tlom tiščalo otroško breme, potem se je v hipu vpravil in njegovo rumeno obličje je pordelo, žile so se mu napenjale. Grozno, strašno — nesramno, peklensko. Kaj takega mu prizadeva njegov lastni otrok! V radost vsem njegovim sovražnikom. Ne, da mu kaj takega nakopava njegov sin, to je nezaslišano. Sedaj se maje vse — njegovo delo, njegova hiša, njegovo ime, Stefana ali ne Stefana. Ženska je, in mož jo je umoril. In ta mož se imenuje Hendel. Sramota, zasmeh Hendelnu in vsej njegovej hiši!

Pograblji ga besna jeza, pokonci skoči, zagrablji za sodni meč in se zadere nad sinom, ki je nepremično stal pred njim, da je zadrl čelo v dvorani vseh dvaintrideset svetovalcev: »Fant, kaj takega prizadevaš svojemu očetu in vsej hiši, katere ime nosiš! Zakaj si mi to storil?«

Henrik je nategnil svoje ude in ga je deno gledal, iz njegovih globokih, napol mrtvih oči odseva vsa njegova žalostna usoda, njegova potepana srca, ki jo je pomendral njegov oče, njegova v greh in kri vtopljena nedolžnost, ki jo je v grehom in krvjo omadeževalo sovraštvo njegovega očeta. Sedaj izpregovori: »Vprašajte me, zakaj? Stori sem to, ker sem deličko sovražil.« Zaskrpal je z zobmi, vsi v dvorani so se zdrznili, tako strašen je bil njegov glas.

Očetu se zlomi jeza, ker čuti, da je to krvava setev, da, vzklikla je setev, ki jo je sejal. Z nogo je potepal mlado, nedolžno ljubezen svojega sina, strupeno seme mu je vrgl v srce, in to seme je poglalo. S silo, z vso zvijačo je narazen raztrgal sina in deklico. Posrečilo se mu je. Ona leži na mrtvaškem odru, sin pa je hudodelnik. Hendel, in sedaj ga moraš soditi, in to je konec tvojeja sovražstva... in tvoje moči. Kakor krvavo solnce v podobi meča mu prihaja spoznanje, zaprl si je oči, zaprl si je srce — toda, kaj pomaga — prepozno je.

Pokril si je čelo z roko in je počasi, važno, skoraj roteč rekel svojemu sinu: »Sovražil... saj si jo vendar ljubil, sam si mi to priznal na Dunaju in si se vsemu odrekel za to ljubezen.«

»Da, nekaj sem jo ljubil. Toda vse se je izpremenilo, in od včeraj sem jo sovražil.«

Hendel, ki mu vse križem rojijo raztrgane misli po glavi, je zopet začel jasno misliti. Od včeraj jo sovraži. Oče ve zakaj. Ves dan se je boril zoper priče, nazadnje pa je podlegel resnici... in je, ker ni mogel prenesti, da je njegova ljubljena vlačuga in da bi bila kot taka osramotena, izrl svoj deviški meč in jo je zabodel. — Da, tako je. Pri Bogu, če je tako, potem ni izgubljen, noben sodnik ne obsodi čistega moža, ki umori vlačugo.

Hendel je vpri oči na sina in ga je vprašal: »Rekel si, da si jo sovražil od včeraj. Za kaj, kaj ti je storila?«

Henrik je krčevito šel po sapo. Oče vprašuje in vprašuje in vendar mu je vse znano. Zakaj jo je sovražil? Zato, ker je grde reči uganjala z menihom... dvorana mu gineva izpred oči, blede obličje moli proti nebesom, čez Stajro sem rezko doni bolestni krik uboge matere. Zakaj! In on naj pove zakaj, ker se je izkazalo, da je vlačuga.

»Kaj mi je storila? Morate li, gospod, to vprašati? Mislim, da ne. Saj vendar veste vse, veste dosti, da mi vzamete zapravljeno življenje. Vi in vsi veste, kaj sem ji storil: mrtva leži na mrtvaškem odru, in moje roke so krvave od njene krvi, ki jo morate maščevati, tukaj je vsa meč in vaše krvavo kazensko pravo. Kaj je storila...« glas se mu duši v grlu... »to naj gre v njeno krvavo jamo, v njeni krsti — o moj Bog, moj Bog... v njeni krsti naj bo pokopano vse.«

Očeta so strašno pretresle te besede nesrečnega sina. Hendel, Hendel... da, to je njegov sin, tvoj edinec; Hendel, kako se blesti njegova neomadeževana čistost v globoki boli, v katero si ga pahnili ti, njegov oče! Ne, ne bo umrl, dokler Stajar ni vlačugarsko mesto. Hendel že vidi pot, odločno in varno bo hodil po njej. Ta ubogi fant, ki je še kot morilec čist in plemenit, ne bo nikdar razkril vlačuge. In vendar mora biti razkrita, tudi če leži na mrtvaškem odru. Bolje je, da je osramotena nesramnica, kakor da mora v smrt junak.

»Stajerski gospodje,« je začel govoriti sodnik Hendel dvaintrideseterim, ki so se med seboj tiho in plašno razgovarjali, pa so na mah umolkili, ki jih je nagovoril Hendel. »Moj sin ne izpove, kaj mu je storila, preden jo je umoril; jaz pa vem, in ker molči on, bom govoril jaz. Ves svet naj ve, kakšna je bila ženska, ki jo je zabodel — seveda ni imel pravice za to; toda ni je umoril, ne da bi bila zaslužila smrt — ona ženska, ki mi je prizadela nedopovedljive bridkosti, ki je hotela zanesti kugo v mesto Stajar, ki je pljuvala na mojo postavbo, ki me je stala spanje tolikih noči, ki je zasmehovala moj meč in je nazadnje zastrupila mir moje hiše.«

»Ne, gospod, to ni res! Ni hotela okužiti Stajar!« je dvignil Henrik svojo blede roko.

Hendel pa se ni pustil motiti, s trdim glasom, s prepričevalno silo je nadaljeval: »Hujša kakor kuga je razuzdanost. Hujše zlo za mesto je razuzdana ženska, kakor sto kužnih bolnikov, posebno če ženska hlini svetost. — Taka ženska je bila Stefana. — Ubogi mož,« je napol glasno rekel in je vpri oči na svojega sina, čegar vdrta lica so temno gorela, čegar prsi so se krčevito dvigale, kakor da se še vedno v njem bori ljubezen do zavrženke, ljubezen, ki bi rada zanj pričala, pa ne more.

»Teško mi je, toda ne morem ti prihraniti te boli, Stefana je bila slaba ženska. — Stajerski možje, včeraj sem enemu izmed vas poslal slo s poveljem, naj žensko zaradi dokazane nesramnosti iztira iz mesta. — Madžeder, kje je moje povelje? Gospodje naj da slišijo, in potem ne bodo nikdar na smrt obsodili njega, ki jo je umoril. To vem.«

Ze se jih je nekaj oglasilo: »Ne, če je tako, potem seveda ne.«

Toda Henrik, ki mu je anjelski svet obisjal čelo, je vzkliknil: »Pač, zaslužil sem smrt. Če je tudi bila grešnica, je bila vendar najslajša na svetu... Proklet naj bo dan,« je bričavo kričal, »ko sem moral zvedeti vse, toda svoj čin sem izvršil proti Bogu in proti vsem postavam, hočem prestati svojo kazen, sodite me, gospod, pustite pa v miru počivati mrtvo in njen oreh...«

Eden izmed svetovalcev je zaklical: »Fant ima prav, umor je umor.«

Tedaj je Hendel zaničljivo zamahnil z roko: »Da, umor je umor, človek je tudi človek, toda kaj drugega je plemenita kri, kaj drugega pa oslovstva kri. Moj otrok v svojem plemenitem, čistem srcu ne najde nobene razlike med pohojenim plevelom in zlomljeno lilijo... toda polčlenci bomo vse priče, ki vedo, da izpovedo, kakšne vrste ženska je bila. Tu stojim; ona ne leži poleg na mrtvaškem odru, toda, ako bi ležala poleg, bi položil roko na njeno

rano in bi izpovedal na ves glas, da je bila vlačuga, najgrša vlačuga. Kaj je Stefana, sem že vedel takrat, ko je s svojim hinavsko svetim obrazom z menihom vred stala pred mojim sodnim stolom. V temi farške cerkve, v izpovednici se je začelo in v meniškem stolpu se je dovršilo. Ta lilijin vrt je bila gnjila, izprijena zemlja, ki jo je le na videz pokrival sneg, vse mesto je imela za norca in je izvodila najlepšega in najplemenitejšega moža v vsem mestu.«

Henrik, morilec, si je v divji boli grizel pesti.

Stefka, Stefka!

V izpovednici... z menihom... o Stefan! Nekoč sem te videl sedeti in šivati mašno obleko — v Garstenu, takrat so bili tvoji lasje tvoj svetniški osvit in kos je pel. Si-li... bila ze takrat —? O sramota, o boli!

(Dalje.)

Naročnina na »Bogoljuba« bo znašala prihodnje leto 10 K, za inozemstvo 15 K.

Opozorjamo na oglas Menjalnice Slovenske banke v Ljubljani.

Ste preveč občutljivi za mrzli zrak? Vsa-kovrsne bolečine se takoj pojavljajo? Slabost? Oj, kako tu ublažujejo bolečine in utrjujejo telo masaže s Fellerjevim praviim Elza-fluidom! 6 dvojnati ali 2 specialni steklenici 42 kron. Državna trošarina posebej.

Potrebovali bi odvajajoče, želodec okrep-jujoče sredstvo? Poslužite se le Fellerjevih pravih Elza-kroglic! 6 škatlic 18 kron. — Omet in poštnina posebej, a najceneje. — Eugen V. Feller, Stabica donja, Elzabrg št. 16, Hrvatska. F.

Priprosto deklet,

katera zna tudi nekoliko šivati, se sprejme kot hišna pri gospej Poljak. Ljubljane, Erjavčeva c. 12.

Pozor posestniki gozdov!

Les za posekanje kupi in proci posuše.

Tavčar & Svetina

stavbeno podjetje, Ljubljana, Gospodarska c. 6.

MLINSKA SITA po zelo znižanih cenah tudi J. POLJAK, Svetje posta Medvode.

Sklep dražbe

Kraljevega posestva bo 5. decembra ob 11. uri v Cigoščah. Ponudnike vabim. Janežič.

Kmetovalci pozor!

Vzajem v delo vsako množino

prediva

ter izdelam iz njega vsako vrsto vrvarskega blaga kakor: štrange, vrvi, uzde itd.

A. Sinkovec, starejši, Kranj 12.

Domačo semensko detelijo

kupuje vedno po najvišji ceni Fran Dogačnik, trgovina z žitom, moko, semeni in deželnimi izdelki v Ljubljani, Dunajska cesta 36.

Črno detello

plačujemo po najvišji ceni! SEVER & KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Otvoritev trgovine.

Cenjenim odjemalcem vljudo naznanjamo, da smo zopet otvorili svojo dobro znano manufakturno detajlno trgovino z manufakturnim blagom, v popolnoma prenovljenem lokalu. Za bliznjajočo se zimsko sezono pripravljamo vsakovrstne novosti, katere so ravno došle iz inozemstva, osobito razno volneno in sukneno blago za moške in ženske, dalje parlane barberte, flanelne cečirje, šifone, potrebščine za krojače, šivilje i. t. d.

Zagotavlja joč prijazno in solidno postrežbo po priporočamo

A. & E. Skaberne,

veletrgovina z manufakturnim blagom

Ljubljana, Mestni trg 10.

Prporoču je trdka **Jos. Petelinc, Ljubljana**

Sv. Petra nasip štev. 7.

Tovarniška **Šivalnih strojev** v vseh opremlj za zaloga domačo rabo, za krojače, original Cylinder, Singerjeve velike in male in čevljarje, posamezne dele za vse sisteme, igle, olje za stroje na drojno in debelo.

Najstarejša hranilnica na Slovenskem.

Kranjska hranilnica

v Ljubljani — ustanovljena l. 1820

obrestuje hranilne vloge s

3%.

Kranjska hranilnica je popularno varen zavod in jo nadzoruje deželna vlada.

Za plačila zavodu se dajo na razpolago poštne položnice.

Cisti dohodek Kranjske hranilnice je — se glede na to, kar se odkaže rezervnim zakladom — po pravilih določen v pospeševanje obkroženih naprav in podjetij na Kranjskem. — skupna vsota doslej v te svrhe odmenjenih zneskov znaša K 8.761.118-37.

Trgovina MARIJA ROGELJ

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta štev. 38

prporočila svojo bogato zalogo manufakturnega blaga, stola, čaja, cvilja, klota, porhenta, cečirja, plavine, ružave in bele kontefine, višnjeve za predpasnike, bombaževina, nogavic, sukenca in drobnarije.

Ker je blago ravno kar došlo, so cene nizke. letotam se **kuharica** ki bi znala sprejme nekaj šivala.

Dogovor samo osebno.

Sodarske vajence

hrepke sprejme v učenje Franjo Repič, sodarski mojster, Ljubljana, Travo. Hrana, stanovanje in perilo prosto, letotam se sprejmejo pomočniki.

ERJAVEC & TURK

trgovina z železnino

pri „ZLATI LOPATI“ preje Hamerschmidt (Mühlisen)

Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7,

— nasproti Križanske cerkve. —

Zaloga cementa.

COSULICH-LINE Trst - Amerika

New-York—Buenos-Ayres—Rio di Janeiro—Santos-Montevideo.

Bresplačna pojasnila in prodaja vozništv listov za potnike s Slovenije edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana, Ko'odvorska ulica 26.

Zopet nekaj za Vas!

Mučili Vaglavobol?
Trganje po udih?
Giht in revmatizem?
Prehlajenje? Nespa-
vanje? Nervoznost?

Potiskutevodi Vi Fellerjev pravi Elesa Fluid. Čudili se bodele in hvalili Fellerjev Elesa Fluid kot doberga prijatelja v nobili častili 6 dvoimati ali 3 veliki specialni steklenici 42- K. Nema prašek in tablete soper revma 12- K. Aspirin praški 15- K.

All kašljate?

Blaz odstranjuje in kašelj tolaži Zagorski prni sok 9- K. Hega-ploščice (prne pastilje soper kašelj) 7-50 K. Bomboni iz slada in sprotja od 8- K. naprej. Prni čaj proti kašlju 8- K. Finklerki prah 8- K. Grahskot sirup na zdravniški predpis 40- K. Lipovčaja 8- K.

Glavobol?

Ravno tako pripraven kakoranesitv v uporabi je Fellerjev mentolni dračnik „Elesa“ 12- K. Prašek soper glavobol 15- K. Elin prašek, prašek soper mrščice 32- K.

Zobobol?

Sobne kapljice 6- K. Zeleno olje 30- K. Občna voda 8- K.

Srbečica, garje.

Masilo soper garje 12- K. Napetino masilo 16- K. 10- K. Zvezljeno masilo 18- K. Vsa ostala masila kakor Zinkovo masilo, belo svinčeno masilo, aromatično masilo, lavrovo masilo v škafijah po 8- K. in 12- K. Masilo za rano 18- K. Otroške masilo in kašelj ovet 12- K. 10- K. Masilo soper ozebline 18- K. Dišiljen obliž, repni obliž 8- K. 4- K. Ovet in masilo soper golši 18- K.

Zdravila za živino.

Živinski prah 1 škafija 7-50 K. Masilo za konje 18- K. Arnika 12- K. 10- K. Grenka sol 8- K. Kreslin 15- K. Terpeninovo olje 6- K. in 30- K. Gosti terpenin 8- K. in 10- K. Masilo soper uši 8- K. in 12- K.

Pri vprašanju

naj se prilika poštna znamke za odgovor.

All Vam želodec ni v redu? Težka pre-
bava? Nimate teka?

Oj, kako bodele zadovoljni, da potiskutevodi Fellerjev pravi Elesa-kroglicel. Te so resnično dobri! 6 škafije 18- K. Nagrada Barber 12- K. Želodec okrepčujoča 6 v o d e k a tinktura 30- K. Balsam in živinski esence 6- K. Pravi Seeboterjev balsam 18- K.

Za prebavo!

Prebavni prašek 6- K. Soda bicarbonica 8- K. Otvorajoča želodčna sol 6- K. Karlebadška sol 6- K. Regenerol zmanjša „Hega“ (biološke soli po prof. Neusser-jn) 1 škafija 30- K. Najfiniša ricinovo olje 8- K. in 30- K. Tamarind en pastilje 120 K. Čaj za dihanje krvi 8- K. Senecovo listje in Mutterblatter od 8- K. naprej.

Slabokrvnost?

Tekoci železni ekstrakt 10- K. Železni albuminat 40- K. Na zdravniški predpis Araferrintektoletes in lekarnarje v Duhu na Dunaju 25- K. Hega-farin 40- K. Apioni železni sirup 30- K. Blaudtektoltes 16- K. Pravo najfiniša ribja olje „Elesa“ 60- K.

Sredstvo soper gliste!

Elesa glistovni sladkorji 1 vredica 7-50 K. sladkano ali čisto glistovno seme na tehnično od 4- K. naprej.

Proljev, diareja?

Bastierjevo kolera kapljice 15- K. Krčno kapljice 10- K. Gimstove kapljice, Mellusov ovet, Kamilene kapljice, Kimlova kapljice, Prominčne kapljice, Baldrian kapljice, Hoffmannove kapljice mala stenlonca 3- K. velika 30- K. Brova kapljice (Bibergeultropfen) za žene 8- K.

Državna trošarina

se računa pri alkoholnih pripravkih posebno, ampak samo po lastnem strošku.

Omot in poštnina

se računa posebno, toda najceneje. Priporočila se ved na enkrat naročiti, karli stroški na več robe razdeljeni, manj znašajo.

II. Naročila se adresirajo na:
EVGEN V. FELLER, lekarna,
Stabica donja, Elsatrg 245. Hrvatska.

Državna razredna loterija

Prvo žrebanje bo 3. in 4. jan. 1921.

100.000 srečk — 50.000 dobitkov.

5 premij

od 60.000 do 600.000 din. ali 240.000 do 2.400.000 K (dva milijona štiristotstoš kron)

Vsaka druga srečka mora dobiti!

Isplacanje vseh dobitkov v gotovem denarju brez odbitka!

Največji dobiček v srečnem slučaju

dinarjev

1.000.000

(en milijon) ali

kron

4.000.000

(štiri milijone)

na dalje: 600.000, 400.000, 200.000, 150.000, 100.000, 80.000, 70.000, 60.000, 2 po 50.000, 2 po 40.000, 5 po 30.000, 18 po 20.000 dinarjev, odnosno 2.400.000, 1.600.000, 800.000, 600.000, 400.000, 320.000, 280.000, 240.000, 2 po 200.000, 2 po 160.000, 5 po 120.000, 18 po 80.000 kron itd. **brez odbitka!**

Cena srečke za vsaki razred

1/2 srečka D 48— ali K 192—	1/2 srečka D 24— ali K 96—
1/4 srečke D 12— ali K 48—	1/4 srečke D 6— ali K 24—

Točno in hitro isplacovanje vseh dobitkov zagajemo

Naročila iz cele države naj se pošiljajo po poštni nakaznici lastni glavni kolekturi

Medunarodna banka d. d.

oddelek razredne loterije

Beljava 8

Zagreb

Bejova 8.

Največja izbira številki!

Primešaj krmi Mastin!

V smislu odloka deželne vlade za Kranjsko v Ljubljani z dne 18. julija 1900., št. 10.595, ki mi ga je inženirski magistrat ljubljanski izporečil dne 28. julija 1899., št. 25.255, smejo dietetično sredstvo Mastin, redilni prašek za prašice in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogistji in kramarji prosto prodajati. Mastin je kot prosti obrtni predmet oglašen. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900. mag. opr. št. 28.661. Ako Mastina v lekarnah in trgovinah ne dobite, ga naročite po pošti. — 5 zavojev Mastina stane K 50.— in se jih pošlje poštne prosto na dom.

Mazilo zoper garje (naftol-mazilo) uniči pri ljudeh garje, lisaj, srbečico, kožne bolezni in izpuščaje; pri živini uniči garje. Lonček tega mazila velja po pošti K 15.—.

Lekarnar Trnkoci v Ljubljani
(Slovenija) zraven rolova.

Suhe gobe, fižol, laneno seme

zupuje trdka z deželnimi in gozdskimi pridelki
Kmet & Komp. Ljubljana, Gosposvelska cesta št. 8.

Prvovrstne PFAFF šivalne stroje

za šivanje, krojače in čevlarje z večletno garancijo ter samozne dele, igle, ožje itd. za vsakovrstne šivalne stroje priporoča Ign. Vok, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Za merita nabožna knjiga z zlato vsebino. — Vsebo navodilo za pravo pobožnost do Matere božje. Priredil dr. Zdešar. — Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in v vseh knjigarnah. — Cena samo K 60 v.

TRST-AMERIKA

Angleška parobrodna družba

CUNARD LINE.

Zastojstvo za Jugoslavijo: Jugoslovanska banka d. d., ZAGREB.

Odprava potnikov I. II. in III. razr. preko Trsta in Cherbourg-a v New York. Sprejema naročila za prostore na parnikih za Grčijo, Anglijo in Ameriko, ter obratno za Jugoslavijo.

Natančna pojasnila daje:

CUNARD LINE, ZAGREB,
Vrbjeva ul. 15.

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 8

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

miši - podgane stenicice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljate moja najbolje preizkuš, in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim 10 K, za podgane in miši 10 K, za ščurke, posebne močne vrste 20 K, posebno močna tinktura za stenicice 12 K, uničevalec moljev 10 K, prašek proti mrčesom 10 in 20 K, mazilo proti ušem pri ljudeh 5 in 10 K, mazilo za uši pri živini 6 in 10 K, prašek za uši v obleki in perilu 10 in 20 K, tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (unič. rastl.) 10 K, prašek proti mravljam 10 K, mazilo proti garjam 12 K.

Pošilja po povzetju Zavod za eksport:
M. JUNKER, Petrinjska ul. 3, ZAGREB 1.

UKAZ

ni, ampak ogromen dobiček naredite, ako se danes naročite ilustrovani cenik ali greste v veletrgovino R. Stermecki, Celje št. 305 katera je dobila ogromne množine sukna, porhenta, volne, cefirja, druka, platna in raznega manufakturnega blaga iz inozemstva, ter prodaja po čudovito nizkih cenah.

Pred nakupom

vsakovrstnih izdelanih oblok, jahalnih hlač, površnikov, ranglanov i. t. d. si ogledite zalogo

Večja naročila
po meri.

KONFEKCIJSKA INDUSTRIJA
FRANDE

Samo na debelo.

LJUBLJANA, Etmonska cesta št. 8. — Brzjavlj: DERENDA. — Telefon interurb. št. 313
BRNO — PROSTÉJOV (Češkoslovaška)

ter boste prepričani, da je vsestransko v kakovosti in izdelavi prva v Jugoslaviji, ter nima nikake konkurence v svojih solidnih nizkih cenah.

Lastna izdelovalnica perila in čevljev.

Menjalnica Slovenske eskomptne banke Ljubljana

Kolodvorska ulica. — Hotel pri južnem kolodvoru.

Kupuje in prodaja tuj denar po najugodnejšem dnevnem kurzu. Z dežele se pošilja dolarje in drugi tuji denar lahko tudi v denarnem pismu.

Sprejema vloge na hranilne knjižice in na tekoči račun in jih obrestuje najugodnejše.

Izvršuje nakazila v tuje države in se peča z vsemi bančnimi posli.

Točna in kulantna postrežba.